

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Człowiek – najlepsza inwestycja

RAPORT Z BADAŃ
ANALIZA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO - POMORSKIM

MARCIN SKINDER
WALDEMAR NOWOSIELSKI

TORUŃ 2009

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego

Wstęp

W dobie gospodarki opartej na wiedzy możliwości rozwojowe gospodarek w ogromnym stopniu zależą od jakości kapitału ludzkiego, charakteryzującego się innowacyjnymi zdolnościami, kreatywnością oraz zdolnością do adaptacji. Współcześnie, jakość kapitału ludzkiego determinowana jest w znaczącej mierze w procesie kształcenia, który dla części społeczeństwa staje się procesem permanentnym trwającym przez całe życie.

Związki pomiędzy kapitałem ludzkim a gospodarką opartą na wiedzy mają charakter złożonych współzależności, zwiększających konkurencyjność danej gospodarki. Wygenerowanie czynników mających wpływ na podnoszenie poziomu kształcenia oraz zdefiniowanie mechanizmów oddziałujących na te czynniki, pozwoli przyjąć skoordynowaną strategię rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Waga omawianego problemu, skłoniła do przeprowadzenia wielopłaszczyznowej analizy szkolnictwa wyższego, które niewątpliwie wywiera istotny wpływ na zwiększanie jakości kapitału ludzkiego, a przez to efektywniejszy rozwój gospodarki opartej na wiedzy.

Zgodnie z przyjętą przez Rząd Strategią Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015, ważnym jest dążenie do tego, by Polska wykorzystała procesy globalizacji do transferu technologii i wzrostu innowacyjności gospodarki, podniesienia jakości kapitału ludzkiego oraz tworzenia nowych miejsc pracy. Szkolnictwo wyższe odgrywa istotną rolę w poszczególnych etapach rozwoju gospodarki. Edukacja bowiem, stanowi czynnik zwiększający zatrudnienie, przeciwdziałający ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz poprawiający jakość życia obywateli.

Na bezpośredni związek pomiędzy społeczeństwem dążącym do samorealizacji poprzez własny rozwój a szkolnictwem wyższym, wpływ ma zwiększanie oraz wzmocnienie atrakcyjności oferty edukacyjnej oraz podnoszenie jakości kształcenia przez poszczególne

szkoły wyższe. Determinantami warunkującymi osiągnięcie jak najwyższego poziomu kształcenia są niewątpliwie: sytuacja społeczna, potencjał naukowy pracowników i studentów oraz finanse i infrastruktura. Na sytuację społeczną danej szkoły wyższej wpływa geograficzny obszar rekrutacji, zaplecze kadrowe oraz liczba studentów. Wpływ na potencjał naukowy wywierają: zaplecze naukowo – dydaktyczne (pracownie, laboratoria, zasoby biblioteczne), środki dydaktyczne, udział w międzynarodowych i krajowych programach badawczych, udział pracowników szkół wyższych w badaniach na rzecz gospodarki oraz badaniach własnych oraz sytuacja kadrowa pracowników szkół wyższych.

Szczegółowa analiza sektora szkolnictwa wyższego w województwie kujawsko – pomorskim, wskazuje czynniki determinujące jakość kształcenia w poszczególnych szkołach wyższych oraz umożliwia zapoznanie się z rozwiązaniami przyjętymi w płaszczyznach merytorycznej, jak i formalnej. Doniosłość problematyki budowania gospodarki opartej na wiedzy wymaga podjęcia wszelakich działań ku podnoszeniu jakości zasobów ludzkich.

Począwszy od lat dziewięćdziesiątych szkolnictwo wyższe ulegało istotnym przemianom. Fundamenty prawne stworzyła ustawa z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1990 r. Nr 65 poz. 385 z późniejszymi zmianami). Ustawa ta regulowała funkcjonowanie szkół wyższych w Polsce. W systemie edukacyjnym na poziomie szkolnictwa wyższego utworzono niepaństwowe szkoły wyższe, ponadto wprowadzono dwustopniowy system kształcenia, a także możliwość wyboru indywidualnego toku studiów przez studentów.

Kolejnym krokiem w reformowaniu szkolnictwa wyższego była ustawa z 26 czerwca 1997 roku o wyższych szkołach zawodowych (Dz. U. z 1997 r. Nr 96, poz. 590 z późniejszymi zmianami), na mocy której tworzono wyższe szkoły zawodowe, których

celem było przygotowywanie studentów do wykonywania konkretnych zawodów. Szkoły te posiadały uprawnienia do nadawania jedynie tytułu licencjata lub inżyniera.

Dostosowywaniu polskiego systemu szkolnictwa wyższego do standardów europejskich sprzyja ustawa z 27 lipca 2005 roku Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 z późniejszymi zmianami). Łączy ona zagadnienia zawarte w ustawie z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym oraz ustawie z dnia 26 czerwca 1997 roku o wyższych szkołach zawodowych.

Podstawy pod rozwój szkolnictwa wyższego stwarza województwo kujawsko – pomorskie. Zostało ono utworzone, jako jedno z 16 województw na terenie Polski, na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. z 1998 r. Nr 96 poz. 603 z późniejszymi zmianami), z dawnych województw: bydgoskiego, toruńskiego, włocławskiego. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2009 zamieszkiwało je 2 064 230 ludności co stanowi ponad 5,3 procent ludności w skali kraju. Charakteryzuje się ono wysoką stopą bezrobocia, na poziomie 14, 5 procent (2009). W Polsce wyższą stopą bezrobocia zanotowano jedynie w województwie lubuskim, warmińsko-mazurskim i zachodnio – pomorskim.

W województwie kujawsko – pomorskim działa 5 szkół wyższych publicznych (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku), 14 szkół wyższych niepublicznych (Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna we Włocławku, Wyższa Szkoła Środowiska w Bydgoszczy, Grudziądzka Szkoła Wyższa, Kujawsko – Pomorska Szkoła Wyższa

w Bydgoszczy, Toruńska Szkoła Wyższa, Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoska Szkoła Wyższa, Wyższa Szkoła Języków Obcych w Świeciu, Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu, Wyższa Szkoła Menedżerska w Świeciu, Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu w Bydgoszczy, Wyższa Szkoła Techniki i Przedsiębiorczości we Włocławku i Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi) i 3 wyższe seminaria duchowne (Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Bydgoskiej im. Błogosławionego Biskupa Michała Kozala, Wyższe Seminarium Duchowne w Toruniu im. Błogosławionego Ks. Stefana W. Frelichowskiego i Wyższe Seminarium Duchowne we Włocławku). Ponadto na terenie województwa działa wiele ośrodków zamiejscowych uczelni wyższych z pozostałych regionów Polski. Ośrodki te stanowią małe skupiska edukacyjne. Na przykład ośrodek zamiejscowy Akademii Humanistyczno – Ekonomicznej w Łodzi ma tylko uprawnienia do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku kulturoznawstwo (do tej pory prowadzono tam zajęcia na innych kierunkach m. in. na zarządzaniu i informatyce nie mając akredytacji, stąd uczelnia jest zagrożona upadłością). W innych ośrodkach zamiejscowych sytuacja jest podobna. W tym roku zrekrutowano bardzo małą ilość studentów niestacjonarnych (nie ma kierunków stacjonarnych między innymi w: Wyższej Szkole Informatyki w Łodzi filii w Bydgoszczy i we Włocławku, Społecznej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania Wydział Zamiejscowy w Brodnicy, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu - Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Bydgoszczy).

W niniejszym opracowaniu zakresem badań objęto dziesięć wybranych szkół wyższych województwa kujawsko – pomorskiego. Z czego pięć szkół należy do sektora publicznego i są to: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Kazimierza wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja

Śniadeckich w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku. Kolejne pięć szkół wyższych reprezentuje sektor niepubliczny i konkuruje ze szkołami publicznymi: Kujawsko – Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy, Toruńska Szkoła Wyższa, Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy oraz Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna we Włocławku. Są to największe ośrodki kształcące studentów w regionie. Dominują dochodami, liczbą studentów, kierunków i specjalności oraz bazą dydaktyczną. W znacznej mierze kreują zatem rynek edukacyjny województwa.

Przedmiotem analizy w poszczególnych uczelniach zostały objęte:

1. Sytuacja społeczna, w tym: struktura demograficzna kadry naukowo – dydaktycznej, liczba studentów na przestrzeni lat 2005 – 2009 oraz geograficzny obszar rekrutacji;
2. Potencjał naukowy, w tym: sytuacja kadrowa, zaplecze naukowo – dydaktyczne (laboratoria, pracownie, zasoby biblioteczne), środki dydaktyczne, udział w krajowych i międzynarodowych projektach badawczych, udział pracowników w badaniach własnych i badaniach na rzecz gospodarki i kierunki zamawiane;
3. Finanse i infrastruktura, w tym: dochody budżetu uczelni (dotacje, subwencje, czesne, inne źródła), wydatki budżetu uczelni (prace badawcze, dydaktyka, inwestycje, inne wydatki), poziom komercjalizacji badań, nakłady na szkolnictwo wyższe w skali regionu, majątek szkół wyższych (budynki i tereny).

W niniejszym opracowaniu dokonano także diagnozy czynników oraz barier rozwoju publicznych i niepublicznych szkół wyższych regionu oraz dokonano analizy porównawczej szkół wyższych na tle kraju.

Zaprezentowane wnioski pozwoliły na analizę trendów rozwojowych szkolnictwa wyższego województwa kujawsko – pomorskiego.

Metodologiczne podstawy badań

Proces konstruowania badań nt. „Analizy szkolnictwa wyższego w województwie kujawsko – pomorskim” opierał się na wyraźnie określonym procesie badawczym przebiegającym według metodologii badań naukowych. Z uwagi na szeroki zakres penetracji badawczych cechował go znaczny stopień złożoności.

1. Konkretyzacja celów i problemów badawczych

Niniejszemu opracowaniu nadano charakter interdyscyplinarny, zawierając w nim problematykę z zakresu analiz teoretycznych i praktycznych rozwiązań w szkolnictwie wyższym.

Celem badania było poznanie potencjału rozwojowego szkolnictwa wyższego w województwie kujawsko – pomorskim.

Na tym tle zarysowały się następujące cele szczegółowe badania:

1. Zidentyfikowanie czynników oraz barier rozwoju szkół wyższych regionu,
 2. Dokonanie analizy porównawczej szkół wyższych na tle kraju (porównanie następujących czynników: struktura demograficzna kadry naukowo-dydaktycznej, liczba studentów, geograficzny obszar rekrutacji w odniesieniu do szkół wyższych, sytuacja kadrowa uczelni wyższych, zaplecze naukowo-dydaktyczne (laboratoria, pracownie), udział w międzynarodowych i krajowych programach badawczych, udział pracowników szkół wyższych w badaniach własnych i na rzecz gospodarki, dochody i wydatki budżetu uczelni, poziom komercjalizacji badań, majątek szkół wyższych zwłaszcza budynki i tereny, nakłady na szkolnictwo wyższe w skali regionu).
 3. Dokonanie analizy trendów rozwojowych szkolnictwa wyższego województwa kujawsko-pomorskiego (czyli, określenie kierunków rozwoju szkolnictwa wyższego województwa kujawsko pomorskiego).
-

Zakres analiz będzie obejmował krytyczne podejście do poniższych problemów badawczych:

P1. Jaki jest potencjał rozwojowy szkolnictwa wyższego w województwie kujawsko – pomorskim?

P2. Jakie są czynniki oraz bariery rozwoju szkół wyższych regionu?

P3. Jakie są kierunki rozwoju szkolnictwa wyższego województwa kujawsko pomorskiego?

Poprzez wykonanie badania określony został następujący zakres merytoryczny przyszłego opracowania (sprawozdania z badań):

1. Charakterystyka analizowanych szkół wyższych (struktura demograficzna kadry naukowo-dydaktycznej: pracownicy pierwszo etatowi- przedziały wiekowe-płeć; pracownicy drugo etatowi- przedziały wiekowe-płeć; inni- przedziały wiekowe-płeć, liczba studentów(dynamika), geograficzny obszar rekrutacji w odniesieniu do szkół wyższych, potencjał naukowy, finanse i infrastruktura)

1.1. Uczelnie publiczne

1.2. Uczelnie niepubliczne

2. Diagnoza czynników oraz barier rozwoju szkół wyższych regionu

2.1. Uczelnie publiczne

2.2. Uczelnie niepubliczne

3. Analiza porównawcza szkół wyższych na tle kraju

4. Kierunki rozwoju szkolnictwa wyższego województwa kujawsko pomorskiego

W rozdziale pierwszym wykorzystane będą następujące dane szczegółowe:

Struktura demograficzna uczelni:

1. Struktura demograficzna kadry naukowo-dydaktycznej: pracownicy pierwszo etatowi- przedziały wiekowe-płeć; pracownicy drugo etatowi- przedziały wiekowe-płeć; inni- przedziały wiekowe-płeć,
2. Liczba studentów(dynamika),
3. Geograficzny obszar rekrutacji w odniesieniu do szkół wyższych

Potencjał naukowy

1. Sytuacja kadrowa uczelni wyższych: pracownicy pierwszo etatowi (w tym pracownicy samodzielni), drugo etatowi(w tym pracownicy samodzielni), inni(w tym pracownicy samodzielni),
2. Zaplecze naukowo-dydaktyczne: laboratoria(z podziałem na typy), pracownie, zasoby biblioteczne, środki dydaktyczne,
3. Udział w międzynarodowych i krajowych programach badawczych,
4. Udział pracowników szkół wyższych w badaniach własnych i na rzecz gospodarki,
5. Ilość i rodzaj kierunków zamawianych.

Finanse i infrastruktura

1. Dochody budżetu uczelni: subwencje, dotacje; czesne; inne,
 2. Wydatki uczelni: prace badawcze, dydaktyka, inwestycje, inne,
 3. Poziom komercjalizacji badań,
 4. Nakłady na szkolnictwo wyższe w skali regionu,
-

5. Majątek szkół wyższych zwłaszcza budynki i tereny.

Powyższe cele badań i problemy badawcze zostały zrealizowane poprzez zastosowanie następujących metod i technik badawczych:

1. Analiza wniosków do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego składanych w celu uzyskania zezwolenia na prowadzenie poszczególnych kierunków studiów,
2. Analiza sprawozdań rektorów szkół publicznych i niepublicznych (w podtematach: Jakie są podstawowe źródła budżetów szkół, ich potencjał pro rozwojowy? - Jaki jest udział pracowników etatowych szkoły w prowadzeniu badań naukowych w ramach programu badań własnych szkoły, w ramach zadań badawczych na rzecz gospodarki?, W jakim zakresie kadra etatowa szkoły uczestniczy w międzynarodowych programach badawczych, uczelniane zespoły badawcze w konfiguracji krajowej, międzynarodowej?),
3. Analiza literatury przedmiotu i dokumentów, która posłuży do gromadzenia wstępnych opisowych, a także ilościowych informacji,
4. Kwerendy w działach lub komórkach związanych z dydaktyką szkół wyższych publicznych i niepublicznych (w podtematach: Jaka jest struktura demograficzna kadry naukowo- dydaktycznej, zwłaszcza własnej w kontekście funkcjonowania szkoły w okresie najbliższych 15 lat?,
5. Analiza oceny parametrycznej uczelni prowadzonej przez MNiSW,
6. Analiza wyników akredytacji poszczególnych uczelni prowadzonych przez Państwową Komisję Akredytacyjną,
7. Analiza danych ilościowych gromadzonych przez GUS (Szkoly wyższe i ich finanse w roku 2008).

2. Opis przyjętej procedury i przebieg badań

Badania wykonywane były w następujących etapach:

Planowany okres realizacji do 31 października 2009. Przeprowadzenie analizy zostało podzielone na 2 etapy:

I Etap:

1. Do 07.09.2009 – Opracowanie raportu metodologicznego.
2. Do 01.10.2009 – przedstawienie wstępnego raportu częściowego zawierającego uporządkowane dane w formie tabelarycznej.

II Etap:

1. Do 15.10.2009 – Opracowanie wstępnej wersji raportu końcowego.
2. Do 31.10.2009 – Opracowanie raportu końcowego ze streszczeniem.

Liczba wykonawców projektu: 2

Dr Marcin Skinder (UKW), Dr Waldemar Nowosielski (TSW, AON)

Słowa kluczowe: szkolnictwo wyższe w woj. kujawsko-pomorskim, polityka społeczna,

Planowane nakłady w zł: 24 tys.

Metoda: sprawozdanie z badań w tym wybrane techniki badawcze: analiza instytucjonalna, a w tym opracowanie ilościowe następującej tabela¹, która była wypełniona przez osoby wskazane przez prorektorów poszczególnych badanych uczelni:

SZKOŁA WYŻSZA	
SYTUACJA SPOŁECZNA	
Pracownicy pierwszo etatowi (przedziały wiekowe)	
Pracownicy pierwszo etatowi (płeć)	
Pracownicy drugo etatowi (przedziały wiekowe)	
Pracownicy drugo etatowi (płeć)	
Inni pracownicy (przedziały wiekowe)	
Inni pracownicy (płeć)	
Liczba studentów (2009)	

¹ Tabela do badań opracowana przez Urząd Marszałkowski w dniu podpisania umowy na realizację niniejszych badań.

Człowiek – najlepsza inwestycja

Liczba studentów (2008)	
Liczba studentów (2007)	
Liczba studentów (2006)	
Liczba studentów (2005)	
Geograficzny obszar rekrutacji (duże ośrodki miejskie) %	
Geograficzny obszar rekrutacji (małe miasta i gminy) %	
Geograficzny obszar rekrutacji (wiejskie) %	
POTENCJAŁ NAUKOWY	
Sytuacja kadrowa pracownicy pierwszoetatowi (w tym pracownicy samodzielni)	
drugo etatowi (w tym pracownicy samodzielni)	

Człowiek – najlepsza inwestycja

Inni (w tym pracownicy samodzielni)	
Zaplecze naukowo-dydaktyczne: laboratoria (z podziałem na typy)	
Zaplecze naukowo-dydaktyczne: pracownie	
Zaplecze naukowo-dydaktyczne: zasoby biblioteczne	
środki dydaktyczne	
Udział w międzynarodowych programach badawczych	
Udział w krajowych programach badawczych	
Udział pracowników szkół wyższych w badaniach własnych	
Udział pracowników szkół wyższych w	

badaniach na rzecz gospodarki	
Ilość kierunków zamawianych.	
rodzaj kierunków zamawianych	
FINANSE I INFRASTRUKTURA	
Dochody budżetu uczelni: subwencje	
dotacje	
czesne	
inne	
Wydatki uczelni: prace badawcze	
Wydatki uczelni: dydaktyka	
Wydatki uczelni: inwestycje	
Wydatki uczelni: inne	
Poziom komercjalizacji badań	
Nakłady na szkolnictwo wyższe w	

skali regionu	
Majątek szkół wyższych (budynki)	
Majątek szkół wyższych (tereny)	

W pierwszej części zbierania danych zostały wysłane listy elektroniczne i pocztowe do prorektorów z prośbą o udostępnienie danych.

W drugim etapie członkowie zespołu badawczego w wyznaczonych terminach przez prorektorów udali się do wcześniej wskazanych komórek organizacyjnych uczelni po odbiór danych.

Zebrane dane były weryfikowane poprzez:

- analizę danych ilościowych gromadzonych przez GUS (Szkoly wyższe i ich finanse w roku 2008).
- analizę oceny parametrycznej uczelni prowadzonej przez MNiSW,
- analizę wyników akredytacji poszczególnych uczelni prowadzonych przez Państwową Komisję Akredytacyjną.

3. Teren badań i próba badawcza:

Terenem badań były: wybrane szkoły wyższe województwa kujawsko-pomorskiego.

Próba Badawcza: dotyczyła celowej² reprezentacji rodzajów szkół wyższych wybranych ze względu na ich rodzaj i potencjał naukowy: humanistyczne, matematyczno – przyrodnicze i medyczne. Wybrano 10 szkół wyższych z 19. Na tej podstawie do dalszych analiz wybrano następując uczelnie:

1. UNIWERSYTET KAZIMIERZA WIELKIEGO W BYDGOSZCZY
2. UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU
3. UNIWERSYTET TECHNOLOGICZNO-PRZYRODNICZY IM. JANA I JĘDRZEJA ŚNIADECKICH W BYDGOSZCZY
4. AKADEMIA MUZYCZNA IM. FELIKSA NOWOWIEJSKIEGO W BYDGOSZCZY
5. PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA WE WŁOCŁAWKU
6. WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNO-EKONOMICZNA WE WŁOCŁAWKU
7. KUJAWSKO-POMORSKA SZKOŁA WYŻSZA W BYDGOSZCZY
8. TORUŃSKA SZKOŁA WYŻSZA

² Jeśli znamy strukturę populacji, możemy dobrać do próby jednostki czy grupy takie, iż w efekcie uzyskamy zamierzony „model populacji”. Jest to tak zwany dobór celowy. Warunkiem doboru w sposób celowy jest posiadanie informacji o właściwościach zbiorowości generalnej. W naszym przypadku jest to struktura organizacyjno – demograficzną i infrastruktura wszystkich uczelni w regionie. Mając tę wiedzę wybrano powyżej wyszczególnionych 10 uczelni. Za S. Nowakiem, Metodologia badań społecznych, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1985, s. 301.

9. WYŻSZA SZKOŁA BANKOWA W TORUNIU

10. WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI W BYDGOSZCZY

Dokonano charakterystyki całej zbiorowości wymienionych powyżej szkół z uwzględnieniem, danych, które zostały wyszczególnione w tabeli. Efekty niniejszych badań posłużą do stworzenia założeń międzyuczelnianego konsorcjum³, który przeprowadzi kolejne etap badań, dających ostateczne odpowiedzi na pytanie: „jakie są czynniki oraz bariery rozwoju szkół wyższych, a także jakie są kierunki rozwoju szkolnictwa wyższego województwa kujawsko pomorskiego.

4. Charakterystyka zastosowanych metod badawczych

Metody badań to zespół czynności teoretycznych i praktycznych, które należy wykonać, oraz procesów, które muszą zaistnieć, aby uzyskać określony materiał badawczy i na jego podstawie wydać prawdziwy sąd o zjawiskach, właściwościach lub związkach zachodzących między sobą. Zdaniem S. Nowaka metody badawcze sprowadzają się do typowych i powtarzalnych sposobów zbierania, opracowywania i analiz danych

³ Dotychczas czynione próby powołania konsorcjum przez Urząd Marszałkowski nie przyniosły efektu. Rektorzy Uczelni Wyższych z regionu kujawsko – pomorskiego nie wytypowali przedstawicieli do badań i odmówili współpracy w tym zakresie. Stąd powołanie 2 osobowego zespołu do przeprowadzenia niniejszych badań. Na tej podstawie sporządzano sprawozdanie z badań. W listopadzie tego roku przedstawienie Rektorom z wszystkich uczelni regionu kujawsko – pomorskiego wyników badań podczas konferencji na ten temat, która będzie zorganizowana na terenie UKW w Bydgoszczy z udziałem przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego. Efektem tej konferencji będzie powołanie powyżej wspomnianego konsorcjum – uzyskanie zgody Rektorów na kolejne badania.

empirycznych służącemu uzyskaniu maksymalnie uzasadnionych odpowiedzi na stawiane w danej dziedzinie nauki pytania⁴.

Konieczność użycia wielowymiarowej procedury znalazła odzwierciedlenie w zastosowanej metodzie badawczej. Ogólnie można powiedzieć, iż proces badań opierał się na metodzie diagnostycznej (analiza instytucjonalna) – sprawozdawczej (sprawozdanie z badań). Przy jej pomocy badaliśmy procesy⁵ zachodzące w zmieniającym się środowisku wyższych uczelni. Wykorzystano tu również badania dokumentów i analizy teoretyczne. Zatem zastosowano podejście strukturalne. Ponadto, do analiz szczegółowych użyto takich wskaźników jak: liczba studentów na 1000 mieszkańców w 16 województwach. Liczba nauczycieli akademickich przypadających na 1 studenta, oraz liczba nauczycieli samodzielnych pracowników naukowych (profesorów i doktorów habilitowanych) przypadających na 1 studenta w analizowanych uczelniach). Umożliwiło to porównanie potencjału naukowego poszczególnych uczelni w naszym regionie, a także w skali kraju.

Należy podkreślić, że powyższa metoda i techniki badawcze zostały zaklasyfikowane jako metody pozyskiwania danych oraz metody przetwarzania i zastosowania danych⁶.

Analiza literatury przedmiotu pozwoliła dokonać weryfikacji oraz stopnia rzetelności informacji otrzymanych różnymi metodami. Ponadto takie badania pozwoliły nam określić ewolucyjny rozwój analizowanych uczelni oraz wypracować nowe tendencje w tym zakresie. Zatem analizowaliśmy opracowania naukowe i dokumentację uczelni. Posiłowaliśmy się metodą analizy treści, a zwłaszcza jej odmianą (techniką) jakościową⁷.

⁴ S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1985, s. 46.

⁵ T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Wydawnictwo Żak, Warszawa 1995, s. 45. T. Pilch stwierdza, iż w socjologii monografią nazywa się między innymi badanie układów społecznych czy nawet zjawisk i procesów społecznych.

⁶ Ch. Frankfort-Nachamias, D. Nachamias, Wyd. Zysk i S-ka, *Metody badawcze w naukach społecznych*, Warszawa 2001, s. 220-490.

⁷ J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 1984, s. 100-105.

Ważnym elementem tej metody była także analiza instytucjonalna uczelni i w tym badanie dokumentów⁸.

Badanie dokumentów i materiałów było techniką badawczą, która służyła do gromadzenia wstępnych, opisowych, a także ilościowych informacji⁹. Jej przedmiotem była analiza dokumentów urzędowych uczelni, takich jak sprawozdania, programy kształcenia itp.

Diagnostyczne sprawozdanie z badań: pozwoliło na przedstawienie wyników badań i określiło odpowiedzi na wcześniej sformułowane problemy badawcze.

Analiza ilościowa - pozwoliła na opisanie zebranych danych i porównanie wyników badań z danymi ogólnopolskimi.

⁸ Tamże.

⁹ T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 1995, s. 88.

Charakterystyka analizowanych publicznych szkół wyższych

Celem niniejszego podrozdziału była charakterystyka publicznych szkół wyższych województwa kujawsko – pomorskiego. Zostały one poddane szczegółowej analizie, zgodnie z kolejnością zaprezentowaną w tabeli zamieszczonej w aneksie opracowania.

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu jest najstarszą i największą uczelnią w regionie. Powstał na mocy dekretu Rady Ministrów z dn. 24 sierpnia 1945 r. (Dz. U. z 1945 r. Nr 34, poz. 208), zatwierdzonego przez Prezydium Rady Narodowej 11 września tego samego roku. Potencjał badawczy i ofertę dydaktyczną uczelni poszerzyło przyłączenie Akademii Medycznej im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, co nastąpiło 24 listopada 2004 roku (Ustawa z dnia 8 października 2004 r. o włączeniu Akademii Medycznej im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy do Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu – Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2414).

W chwili obecnej uczelnia kształci 31 000 studentów na studiach I, II i III stopnia, a także na studiach podyplomowych. Kadre dydaktyczną stanowi 630 profesorów i doktorów habilitowanych, 1100 doktorów i 520 magistrów i lekarzy. organizacji naukowych i stowarzyszeń kulturalnych.

Współpraca z zagranicą Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, w 2008 roku, prowadzona była na wielu płaszczyznach, m. in. przez programy międzynarodowe, takie jak

- Erasmus LLP,
- Leonardo da Vinci,
- VII Program Ramowy UE,
- COST,
- Copernicus,

- CEEPUS.

oraz projekty finansowane przez National Science Foundation. W celach naukowo – badawczych zrealizowano 2252 wyjazdy, a uczelnię odwiedziło 320 osób (dane na 2008 rok).

Uczelnia kształci na 70 kierunkach, które są realizowane na 16 wydziałach. W roku akademickim 2009/2010 uczelnia wzbogaciła swoją ofertę edukacyjną o kolejne 5 kierunków:

- europeistykę z filologią włoską,
- pracę socjalną,
- nauki o rodzinie,
- kognitywistykę,
- politykę społeczną.

44 kierunki zostały poddane ocenie Państwowej Komisji Akredytacyjnej. Otrzymały one pozytywne oceny, natomiast edukacja artystyczna i astronomia otrzymały ocenę wyróżniającą. Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania prowadzone są studia Master of Business Administration, dzięki współpracy z Uniwersytetem Dominikańskim w Chicago. Ponadto istnieje możliwość podjęcia 62 studiów podyplomowych (oprócz MBA). Studia doktorancie prowadzone są na 21 kierunkach.

W Uniwersytecie Mikołaja Kopernika działa Uczelniane Centrum Informatyczne, Uniwersyteckie Centrum Nowoczesnych Technologii Nauczania, Centrum Studiów Europejskich im. J. Monneta, Toruński Uniwersytet Trzeciego Wieku i Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości.

Uczelnia posiada swoje oddziały zamiejscowe w Grudziądzu (Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny) i Włocławku (Wyższe Seminarium Duchowne). Na terenie toruńskiego

uniwersytetu działają liczne koła naukowe, Uniwersytecka Telewizja Internetowa, Radio Sfera, a także Toruński Festiwal Nauki.

Warto wspomnieć, że wiele uczelnianych jednostek prowadzi działalność edukacyjną na rzecz mieszkańców miasta i regionu jak np. Centrum Brytyjskie UMK, Regionalne Studium Edukacji Informatycznej czy też Regionalna Akademia CISCO. Młodzież z całej Polski ma możliwość nauki w Zespole Szkół Uniwersytetu Mikołaja Kopernika „Gimnazjum i Liceum Akademickie”.

Szczegółową charakterystykę Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu należy rozpocząć od przeglądu **sytuacji społecznej** uczelni.

Uniwersytet w grupie pracowników pierwszo etatowych zatrudnia osoby w następujących przedziałach wiekowych: w wieku do 35 lat – 603 osoby, 35 – 45 lat – 590 osób, 45 – 55 lat – 391 osób, 55 – 65 lat – 355 osób, 65 – 70 lat – 76 osób, a powyżej 70. roku życia – 31 osób. W tej grupie, ze względu na płeć, rozróżnić należy 934 kobiety i 1112 mężczyzn.

Wśród pracowników drugo etatowych, rozróżnienie ze względu na wiek przedstawia się w następujący sposób: do 35. roku życia – 41 osób, 35 – 45 lat – 44 osoby, 45 – 55 lat – 58 osób, 55 – 65 lat – 44 osoby, 65 – 70 lat – osiem osób, natomiast powyżej 70 lat – pięć osób. Spośród pracowników drugo etatowych wyróżnić należy, ze względu na płeć, 84 kobiety i 116 mężczyzn.

Inni pracownicy, którzy są zatrudnieni przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika, to zazwyczaj osoby do 35. roku życia, których jest 253. Osoby w pozostałych grupach wiekowych to: w wieku 35 – 45 lat – 173 osoby, 45 – 55 lat – 132 osoby, 55 – 65 lat – 87

osób, 65 – 70 lat – 30 osób, powyżej 70. roku życia – 46 osób. 370 osób wśród innych pracowników to kobiety, natomiast 351 osób to mężczyźni.

W latach 2005 – 2009 liczba studentów znacznie zmalała. W 2005 r. wynosiła ona 37 866 osób, natomiast 2009 już tylko 31 000. Geograficzny obszar rekrutacji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika to głównie duże ośrodki miejskie (51%). Obszary wiejskie stanowią 30%.

Potencjał naukowy to głównie pracownicy pierwszo etatowi. Uniwersytet zatrudnia ich w liczbie 2046 osób, w tym 582 jako samodzielnych pracowników. Ponadto wśród pracowników drugo etatowych 48 to pracownicy samodzielni, natomiast jeden pracownik, jest zatrudniony jako samodzielny w grupie innych pracowników uniwersytetu.

Uzupełnienie potencjału naukowego stanowi zaplecze naukowo–dydaktyczne. Uniwersytet Mikołaja Kopernika posiada wartą wyróżnienia bazę badawczą. Prace prowadzone są w obiektach własnych i w innych ośrodkach zarówno w kraju jak i za granicą, jak np. w Stacji Polarnej UMK na Spitsbergenie. W latach 90. do prac uniwersyteckich astronomów włączono 32–metrowy radioteleskop w podtoruńskich Piwnicach. Jest on trzecim pod względem wielkości w Europie. W ramach uczelni utworzono też Krajowe Laboratorium Fizyki Atomowej, Molekularnej i Optycznej (FAMO), co umożliwi polskim fizykom prowadzenie badań na światowym poziomie. Częścią uniwersytetu są także dwa bydgoskie szpitale – Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr A. Jurasza oraz Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr J. Biziela. Ponadto do dyspozycji oddano 98 pracowni, a zasoby biblioteczne sięgają 2 055 000 woluminów (bez czasopism).

Uniwersytet Mikołaja Kopernika dysponuje standardowymi środkami dydaktycznymi radiowo-telewizyjnymi.

Uczelnia uczestniczy w 29 międzynarodowych programach badawczych, między innymi w kolejnych Programach Ramowych Unii Europejskiej, a także w 140 krajowych programach badawczych. Ponadto pracownicy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika uczestniczą w 179 badaniach własnych oraz w 15 badaniach na rzecz gospodarki. W 2008 roku w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika zrealizowano 2169 tematów badawczych. Działalność wynalazcza uniwersytetu skupiła się, w 2008 roku, na Wydziale Chemii – 8 patentów i wdrożeń oraz 6 zgłoszeń patentowych w Urzędzie Patentowym RP. Uniwersytet Mikołaja Kopernika był organizatorem 154 konferencji naukowych, z czego 59 było o charakterze międzynarodowym.

Ważnym elementem działalności naukowej są publikacje pracowników. W roku 2008 opublikowali oni 3814 prac naukowych, z czego 582 to prace w czasopismach z listy filadelfijskiej. Na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika wydawanych jest wiele czasopism naukowych o charakterze międzynarodowym lub o zasięgu ponadkrajowym, do których należą:

- „Reports on Mathematical Physics”,
- „Topological Methods In Nonlinear Analysis”,
- „Open Systems and Information Dynamics”,
- „Eastern European Countryside”,
- „Logic and Logical Philosophy”,

- „Bulletin of Geography (socio-economics series)”,
- „Medical and Biological Sciences”,
- „Ecological Questions”,
- „Archiwum Emigracji. Studia, Szkice, Dokumenty”.

W Uniwersytecie Mikołaja Kopernika realizowane są studia na 7 kierunkach zamawianych o profilu techniczno – matematyczno – przyrodniczym. Do kierunków tych należą: biotechnologia, ochrona środowiska, informatyka stosowana, fizyka, fizyka techniczna, automatyka i robotyka oraz matematyka w ekonomii i finansach. Kierunki zamawiane realizowane są poprzez następujące projekty:

- Zamawianie kształcenia na kierunkach technicznych, matematycznych i przyrodniczych – pilotażowo;
- Wzbogacenie oferty na studiach stacjonarnych II stopnia kierunku biotechnologia;
- WEKTOR – Wzrost Efektywności Kształcenia Technicznego oraz Rozwój kierunków kluczowych;
- Realizacja kształcenia zamawianego na kierunku ochrona środowiska (studia pierwszego stopnia) z równoczesnym podniesieniem atrakcyjności kształcenia i wzmocnieniem praktycznych elementów kształcenia.

Kolejnym elementem charakteryzującym Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu są **finanse i infrastruktura**.

Dochody Uniwersytetu oscylują na poziomie 424 280,5 tys. z czego znaczną część stanowią dotacje – 312 978,8 tys. Pozostałą część stanowią czesne (50 291,2 tys.) i inne dochody uczelni (61 010,5 tys.).

Wydatki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika przeznaczone są głównie na dydaktykę – 290 972,2 tys. Ponadto wydatki przeznaczone są na inwestycje (75 523,8 tys.) i prace badawcze (43 480,5 tys.). Na inne wydatki, Uniwersytet Mikołaja Kopernika przeznaczył 51 834 tys.

Majątek uczelni to 337 902,1 tys. (budynki) i 258 811,1 tys. (tereny). Uczelniane budynki usytuowane są w centralnej części miasta i w miasteczku akademickim na toruńskich Bielanych. Po włączeniu do Uniwersytetu Mikołaja Kopernika bydgoskiej Akademii Medycznej im. Ludwika Rydygiera w skład infrastruktury uniwersytetu weszły wszystkie jej budynki. Ponadto częścią jego są, dwa bydgoskie szpitale – Szpital Uniwersytecki nr 1 im. A. Jurasza i Szpital Uniwersytecki nr 2 im. J. Bizuela. W ostatnich latach do bazy dołączono nowy budynek Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi, siedzibę Wydziału Farmaceutycznego, a także nową część Wydziału Matematyki i Informatyki. Planowana jest również rozbudowa miasteczka akademickiego, gdzie w 2011 roku stanąć ma Collegium Humanisticum. W swoich strukturach Uniwersytet Mikołaja Kopernika posiada 11 domów akademickich na 3200 miejsc. Dwa akademiki posiada Collegium Medicum w Bydgoszczy.

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego został utworzony ustawą z dn. 21 kwietnia 2005 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 755). Uniwersytet Kazimierza Wielkiego powstał na bazie infrastruktury, kadry akademickiej i dorobku naukowego trzech bydgoskich szkół wyższych: Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Bydgoszczy (WSN), utworzonej rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 19 czerwca 1969 r. (Dz. U. Nr 18, poz. 134); Wyższej Szkoły Pedagogicznej

w Bydgoszczy, powstałej w wyniku przekształcenia WSN rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 20 sierpnia 1974 r. (Dz. U. Nr 30, poz. 177) oraz Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, powstałej w wyniku nadania WSP nazwy akademii ustawą z dn. 7 czerwca 2000 r. (Dz. U. Nr 60, poz. 695). UKW w Bydgoszczy jest największą w mieście uczelnią i drugą w regionie kujawsko–pomorskim, zarówno pod względem liczby pracowników samodzielnych, profesorów, liczby oferowanych kierunków studiów i form kształcenia, jak również pod względem liczby studentów i absolwentów. Ofertę edukacyjną UKW tworzy 26 kierunków studiów i ponad 80 specjalności prowadzonych na pięciu wydziałach.

Studia realizowane są na trzech poziomach kształcenia. Uniwersytet prowadzi również około czterdziestu rodzajów studiów podyplomowych. Obecnie UKW kształci 14 579 studentów. Dużą uwagę poświęca rozwojowi potencjału kadry – pracownicy uczestniczą w projektach badawczych, szkoleniach oraz współpracują z jednostkami zagranicznymi. Od 2002 r. UKW posiada Centrum Doskonałości Badań Materiałów Porowatych PROCENT. Pracownicy uniwersytetu aktywnie uczestniczą w 6. i 7. Programie Ramowym Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji UE. Jednym z nich jest realizowany program: Sieć Doskonałości (Network of Excellence) EVOLTREE – Ewolucja drzew jako determinantów różnorodności ekosystemów lądowych. UKW posiada 9 uprawnień do nadawania stopni naukowych. Pierwsze uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora uczelnia uzyskała w połowie lat 80. (w 1986 r. w zakresie pedagogiki), a pełne prawa akademickie pod koniec następnego dziesięciolecia (1998 – uprawnienie do nadawania stopnia doktora habilitowanego w zakresie pedagogiki, w roku następnym w zakresie historii). UKW ma uprawnienia do nadawania stopni doktora habilitowanego w zakresie pedagogiki i historii.

W ramach UKW działa Alliance Française, Centrum Badań Psychologicznych im. K. Lewina, Centrum Nauczania Języka Polskiego dla Obcokrajowców oraz Kazimierzowski Uniwersytet Trzeciego Wieku, powstały na mocy Zarządzenia Rektora UKW Nr 54/2006/2007 z dnia 17 kwietnia 2007 r. Placówką naukowo – badawczą UKW jest jedyne w Polsce Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego otwarte 23 czerwca 1998 roku. UKW może również zainteresować Ogrodem Botanicznym, otwartym dla studentów, jak i mieszkańców miasta. W 1995 r. teren ogrodu – parku został poddany szczególnej ochronie prawnej, uznano go za kompleksowy pomnik przyrody - Arboretum i najstarszy tego typu obiekt w Bydgoszczy. Bydgoski UKW jest organem założycielskim oraz opiekunem International School of Bydgoszcz – szkoły dla dzieci oficerów NATO, która rozpoczęła działalność 2 marca 2009 r.

Szczegółowy opis uczelni dokonany na podstawie danych zebranych podczas badań, warto rozpocząć od charakterystyki **sytuacji społecznej**.

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy zatrudnia pracowników pierwszo etatowych w trzech przedziałach wiekowych: w wieku od 24 do 55 lat – 431 osób, od 55 do 65 lat – 199 osób, powyżej 65 lat – 15 osób. W tym zestawieniu 305 osób stanowią kobiety, natomiast 341 – mężczyźni.

Wśród pracowników drugo etatowych odnotowujemy następujące przedziały wiekowe: od 24 do 55 lat – pięć osób, od 55 do 65 – trzy osoby, powyżej 65 lat – jedna osoba. Wszyscy pracownicy drugo etatowi to mężczyźni.

Inni pracownicy zatrudnieni w tej uczelni to najczęściej kobiety (341), liczba mężczyzn wynosi 167. Plasują się oni w następujących przedziałach wiekowych: od 24 do 55 lat – 398 osób, od 55 do 65 lat – 105 osób, powyżej 65 roku życia – 5 osób.

W latach 2005 – 2008 odnotowano malejącą liczbę studentów uczelni, od 15 781 w 2005 r. do 13 634 w roku 2008. W roku 2009 można zaobserwować tendencję zwyżkową – 14 579 studentów. Studenci najczęściej pochodzą z dużych ośrodków miejskich (51,4%). Mniej jest studentów, którzy pochodzą ze wsi (28,4%) oraz małych miast i gmin (20,2%).

Następny analizowany parametr to **potencjał naukowy**. Pierwszym elementem, który został scharakteryzowany była sytuacja kadrowa. Na pierwszym etapie zatrudnionych było 646 osób w tym 147 pracowników samodzielnych, na drugim etapie 9 pracowników, w tym 7 z nich to pracownicy samodzielni. Inni pracownicy stanowili grupę 508 osób.

Do zaplecza naukowo – dydaktycznego należały trzy laboratoria. Uczelnia zaopatrzona była w standardowe radiowo-telewizyjne środki dydaktyczne.

UKW brało udział w 7 międzynarodowych oraz 38 krajowych programach badawczych. Warto odnotować wysoki wskaźnik udziału pracowników w badaniach własnych (285 pracowników) oraz w badaniach na rzecz gospodarki (191 pracowników).

Finanse i infrastruktura. Główne dochody uczelni pochodziły z subwencji (92819000) oraz dotacji (60230000). 13300000 pochodziło z opłat od studentów za pobieranie nauki (czesne), a 19289000 z innych źródeł.

Wydatki to koszty związane z pracami badawczymi (6063000), dydaktyką (85066000) oraz inwestycjami (11200000), które stanowiły największy odsetek procentowy

w dziale wydatków. UKW ponosiło także inne wydatki, które wynosiły 2710000. Nakłady na szkolnictwo wyższe w skali regionu to 4300000.

Majątek szkoły wyższej – budynki. Wartość budynków należących do bydgoskiego UKW wynosiła 46302000. Wartość terenów to 28313000. Campus Główny UKW mieści się przy ul. Chodkiewicza 30, gdzie znajduje się siedziba władz uniwersytetu, Biblioteka Główna oraz część instytutów i innych jednostek naukowych.

Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy im. Jędrzeja i Jana Śniadeckich jest wieloprofilową uczelnią, która w regionie integruje nauki rolnicze i techniczne. Początki jej związane są z powstaniem w 1951 roku Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej – pierwszego w Bydgoszczy ośrodka akademickiego. Po przekształceniu w Wyższą Szkołę Inżynierską, kształciła już na 4 wydziałach technicznych w systemie dziennym, wieczorowym i zaocznym. Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 1974 roku (Dz. U. z 1974 r. Nr 30 poz. 178) nastąpiło przekształcenie Wyższej Szkoły Inżynierskiej im. Jędrzeja i Jana Śniadeckich w Akademię Techniczno-Rolniczą. 18 października 2006 roku Sejm RP uchwalił ustawę o zmianie nazwy Akademii Techniczno-Rolniczej na Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy (Dz. U. z 2006 r. Nr 202, poz. 1483).

Obecnie uczelnia kształci 9451 studentów na siedmiu wydziałach. Wszystkie posiadają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora, a dodatkowo na Wydziałach Mechanicznym, Rolniczym oraz Hodowli i Biologii Zwierząt do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Konsekwentnie realizowany jest proces kształcenia nowoczesnych kadr inżynieryjno-technicznych poprzez uruchamianie nowych, potrzebnych regionowi kierunków studiów,

budowanie i rozszerzanie indywidualnego toku studiów, elastyczność procesu kształcenia, wdrażanie systemu ETCS oraz programów MostAR i MOSTECH¹⁰ umożliwiających studentom odbywanie części studiów w innych uczelniach krajowych i zagranicznych. Działalność naukowa i dydaktyczna oparta jest na współpracy z prawie wszystkimi krajowymi uczelniami technicznymi i rolniczymi oraz z wieloma ośrodkami zagranicznymi. Uczelnia uczestniczyła w programach europejskich:

- LLP Erasmus,
- Leonardo da Vinci,
- CEEPUS,
- COST,
- 5. i 6. Program Ramowy.

Władze uczelni prowadziły działania zmierzające do włączenia UTP w system Europejskiej Przestrzeni Badawczej, Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego oraz w obszar funkcjonowania regionalnych i resortowych programów społeczno-gospodarczych.

¹⁰ Zgodnie z Porozumieniem Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych w sprawie systemu mobilności studentów MOSTECH pojawiły się nowe możliwości w zakresie wdrożenia założeń Procesu Bolońskiego, podnoszenia jakości kształcenia i ułatwień krajowej wymiany studentów. Program ten skierowany jest do uczelni technicznych. Zatem wyróżnia to UTP spośród innych szkół regionu. Podobna sytuacja w zakresie szkół rolniczych dotyczy programu Mostar.

Wyniki prowadzonych badań publikowane są w renomowanych czasopismach ogólnopolskich i międzynarodowych. Uczelnia każdego roku jest organizatorem kilkudziesięciu konferencji naukowych, w tym:

- Ars Separatoria,
 - Krajowe Sympozjum Telekomunikacji,
 - Sympozjum Zmęczenie i Mechanika Pękania,
 - Komputerowe Systemy Wielodostępne,
 - Zagadnienia Konstrukcyjne, Materiałowe i Ciepłno-Wilgotnościowe w Budownictwie,
- jak też finału ogólnopolskiego konkursu Rolnik-Farmer Roku.

Sytuacja społeczna Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego przedstawiała się następująco:

- pracownicy pierwszo etatowi – 655 osób (w wieku 30-70 lat); ze względu na wiek w grupie tej wyróżniamy 306 kobiet i 349 mężczyzn;
- grupę pracowników drugo etatowych stanowi 17 osób, w wieku 30 – 70 lat, w tym 2 kobiety i 15 mężczyzn;
- inni pracownicy to 484 osoby, z czego 360 to kobiety, a 124 to mężczyźni.

Liczba studentów w latach 2005 – 2008 malała. W roku 2005 wynosiła 10289 studentów, natomiast w 2008 – 9541. W roku 2009 zanotowano niewielki wzrost liczby studentów w stosunku do roku 2008 – liczba studentów wynosiła w 2009 roku 9451 osób.

Geograficzny obszar rekrutacji uczelni to głównie duże ośrodki miejskie, które stanowiły 50%. Pozostały obszar to małe miasta i gminy (31%), a także ośrodki wiejskie (19%).

Kolejnym czynnikiem charakteryzującym Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy jest **potencjał naukowy** uczelni. Sytuacja kadrowa była zbliżona do Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Pracownicy pierwszo etatowi to 655 osób, z czego 125 osób było zatrudnionych jako pracownicy samodzielni. Pracownicy drugo etatowi na Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym to 17 osób, natomiast inni pracownicy zatrudnieni przez uczelnię to 484 osoby.

Uniwersytet posiada spore zaplecze dydaktyczne. Działają tu 739 laboratoria z czego 2 posiadają akredytację Polskiego Centrum Akredytacji – Laboratorium Podstaw Konstrukcji Maszyn, a także Stacja Monitoringu Środowiska, Laboratorium Stacji Monitoringu Środowiska na Wydziale Technologii i Inżynierii Chemicznej. Poza tym na uczelni działa 16 pracowni, a zasoby biblioteczne stanowią 234094 woluminy.

Uczelnia brała udział w 23 międzynarodowych programach badawczych. Ponadto pracownicy brali udział w 73 badaniach własnych, a także w 23 badaniach na rzecz gospodarki. Szkoła wyższa kształci studentów na 8 kierunkach zamawianych, które są o profilu techniczno – matematyczno – przyrodniczym.

Aby w pełni scharakteryzować Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy w Bydgoszczy, należało wskazać także na **finanse i infrastrukturę** uczelni.

Dochody uniwersytetu oscylowały w granicach 78 000 000. Dotacje przekazane Uniwersytetowi to 85 484 000, czesne – 6 900 000, a inne – 17 000 000.

Wydatki Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego związane były głównie z dydaktyką. Na ten cel przeznaczono 85 300 000. Dużą część pochłonęły również wydatki związane z pracami badawczymi – 11 408 000. Ponadto uczelnia przeznaczyła swoje fundusze na inwestycje (5 000 000), a także na inne wydatki (2 579 000).

Poziom komercjalizacji badań wyniósł 9 126 000 co stanowi 11,7% dochodów uczelni. Majątek należący do Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego to 77 188 300 (budynki) i 61 350 500 (grunty).

Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszcy powstała na mocy zarządzenia Nr 79 Ministra Kultury i Sztuki dn. 1 października 1974 r., jako Filia Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Łodzi (Dz. Urz. MKiS z 1974 r. Nr 7 poz. 54). Usamodzielnienie uczelni nastąpiło 27 listopada 1979 roku (rozporządzenie Rady Ministrów Dz. U. z 1979 r. Nr 27 poz. 160). 1 grudnia 1981 r. Rada Ministrów nadała jej nazwę Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszcy (Dz. U. z 1981 r. Nr 31, poz. 173). Od roku akademickiego 1981/1982 uczelnia ma pełną czterowydziałową strukturę: Wydział Kompozycji, Teorii Muzyki i Reżyserii Dźwięku, Wydział Instrumentalny, Wydział Wokalno-Aktorski i Wydział Dyrygentury Chóralnej i Edukacji Muzycznej. W kolejnych latach zostały utworzone studia podyplomowe: Podyplomowe Studium Chórmistrzowskie w 1984 r., Podyplomowe Studium Emisji Głosu w 1989 r., Studium Pedagogiczne w 1994 r., Podyplomowe Studium Instrumentalistyki w 1999 r., Podyplomowe Studium Wokalistyki w 2004 r. oraz Międzywydziałowe Studium Jazzu i Muzyki Rozrywkowej w 2008 r. Uczelnia współpracowała ze wszystkimi uczelniami muzycznymi w kraju, uczelniami muzycznymi w:

- Kijowie,
- Bańskiej Bystrzycy,

- Strasburgu,
- Hamburgu,
- Rydze,
- Kragujewcu,
- Tuluzie

oraz z instytucjami muzycznymi:

- Mazowieckim Centrum Kultury i Sztuki,
- Filharmonią Pomorską,
- Operą *Nova*,
- Towarzystwem Muzycznym im. I.J. Paderewskiego w Bydgoszczy.

Akademia Muzyczna od początków swego istnienia prowadziła działalność artystyczną, która obejmowała różne formy koncertów i spektakli operowych, organizację oraz współdziałał w przygotowaniu konkursów i festiwali muzycznych o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Akademia Muzyczna organizowała także imprezy cykliczne, wśród których najdłuższą tradycję mają Bydgoskie Wtorki Muzyczne odbywające się od lutego 1981 r. Drugą imprezą cykliczną są czwartkowe Koncerty Organowe (od października 1992 r.). Pedagodzy i studenci Wydziału Dyrygentury Chóralnej i Edukacji Muzycznej, organizują dla dzieci Tematyczne Poranki Muzyczne. Od 1999 r. odbywają się Poranki Muzyczne dla dzieci niepełnosprawnych organizowane we współpracy z Polskim Towarzystwem Walki z Kalectwem Oddział w Bydgoszczy. Uczelnia uczestniczy w międzynarodowym programie wymiany studentów - LLP. Akademia Muzyczna może poszczycić się laureatami konkursów muzycznych zarówno krajowych jak i międzynarodowych. Obecnie szkoła ta kształci 414 studentów.

Szczegółowy opis uczelni uwzględnia **sytuację społeczną**. Akademia Muzyczna w Bydgoszczy zatrudniała 94 pracowników pierwszo etatowych, mieszczących się w przedziale wiekowym od 30 do 70 lat. W zestawieniu tym występują 44 kobiety i 50 mężczyzn.

W bydgoskiej uczelni muzycznej zatrudnienie znalazło również 37 pracowników drugo etatowych. Większość z nich to mężczyźni – 29 osób, zaledwie 8 pracowników zatrudnionych na drugim etacie to kobiety.

Inni pracownicy zatrudnieni w tej uczelni muzycznej to 23 kobiety i 30 mężczyzn, łącznie 53 osoby.

W latach 2005 – 2007 odnotowano rosnącą liczbę studentów, od 374 w roku 2005 do 411 w roku 2007. W 2008 r. liczba studentów nieznacznie zmniejszyła się do 401. Obecnie na akademii studiuje 414 osób. Studenci najczęściej pochodzą z dużych ośrodków miejskich (38,75%) oraz małych miast i gmin (35,5%). Różnica pomiędzy tymi dwiema wartościami procentowymi nie jest znacząca. 25,75% studiujących na tej uczelni pochodzi z obszarów wiejskich.

Kolejnym charakteryzowanym zagadnieniem jest **potencjał naukowy**. Pierwszy parametr poddany analizie to sytuacja kadrowa. Na pierwszym etacie zatrudnionych jest 94 pracowników w tym 37 samodzielnych. Na drugim etacie zatrudnienie znalazło 18 pracowników samodzielnych.

Zaplecze naukowo – dydaktyczne. W skład laboratoriów wchodzi trzy sale koncertowe, jedna sala baletowa oraz trzy pracownie organowe. Jedna z sal koncertowych została wybudowana z przeznaczeniem dla 140 osób, w 1992 r. oddano w niej do użytku

organy. W skład zaplecza naukowo – dydaktycznego wchodzi także cztery pracownice reżyserii dźwięku.

Akademia Muzyczna posiadała własną bibliotekę zaopatrzoną w 63 000 woluminów oraz 24 tytuły czasopism zagranicznych i osiem tytułów zagranicznych. Akademia posiadała także własne wydawnictwo, funkcjonujące od 5 lutego 1992 r. Jego celem zasadniczym było publikowanie prac naukowych pracowników akademii. Podstawową serią wydawniczą były Zeszyty Naukowe.

Uczelnia posiada 60 pracowników muzycznych, w których młodzi adepci, mogą ćwiczyć swe muzyczne talenty. Brała też udział w dwóch międzynarodowych oraz ośmiu krajowych programach badawczych.

Dwudziestu czterech pracowników akademii prowadzi własne badania naukowe, natomiast nie prowadzi się badań na rzecz gospodarki. Charakter uczelni z zasady wyklucza raczej kierunki zamawiane.

Finanse i infrastruktura. Dochody Akademii Muzycznej pochodziły z subwencji i wynosiły 12456600. Akademia Muzyczna nie osiągała dochodów z czesnego, dotacji oraz innych źródeł.

Majątek szkoły wyższej – budynki. Baza materialna uczelni jest systematycznie powiększana. Obecnie składają się na nią budynki dydaktyczne z gmachem głównym przy ul. Słowackiego, kompleksem budynków przy ul. Staszica, budynkiem przy ul. Warmińskiego oraz gmach przy ul. Gdańskiej 20. Mieszczą one łącznie m.in. 14 sal wykładów zbiorowych, 42 sale do zajęć indywidualnych i ćwiczeń, salę organową, aulę na 100 miejsc oraz salę koncertową na 140 miejsc. Należy wspomnieć także o budynku Biblioteki Głównej i dwóch domach akademickich z 90 miejscami.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku - została powołana rozporządzeniem Rady Ministrów dnia 20 września 2001 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 106, poz. 1153). Zgodnie z tą decyzją oficjalną działalność rozpoczęła 1 lutego 2002 roku. Starania o utworzenie we Włocławku uczelni publicznej podjęto kilka lat wcześniej, kiedy to na mapie administracyjnej kraju widniało województwo włocławskie. Wyrazem obywatelskich dążeń stało się zarejestrowanie 16 września 2000 roku Stowarzyszenia na Rzecz Państwowej Kujawsko-Dobrzyńskiej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku. Ostateczne deklaracje na rzecz włocławskiej publicznej uczelni podjęto w podpisanym 13 grudnia 2001 roku porozumieniu czterech sygnatariuszy: Wojewody Kujawsko-Pomorskiego, Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Prezydenta Miasta Włocławek i Stowarzyszenia. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku jest uczelnią publiczną, prowadzącą studia I stopnia.

Kierunki kształcenia – w okresie badawczym uczelnia prowadziła działalność dydaktyczną na 7 kierunkach:

- filologia – 8 specjalności,
- filologia polska – 3 specjalności,
- stosunki międzynarodowe – 6 specjalności,
- zarządzanie – 6 specjalności,
- administracja – 3 specjalności,
- informatyka – 3 specjalności,
- pedagogika 2 specjalności).

Sytuacja społeczna - obecnie w uczelni zatrudnionych jest 32 pracowników pierwszo etatowych w następujących przedziałach wiekowych 24-45 lat, 13 osób, 46 – 65 lat, 14 osób i w wieku 65 lat i więcej 5 osób (w tym 20 kobiet i 12 mężczyzn)

Pracownicy drugo etatowi uczelni to 62 osoby – mieszczący się w następujących przedziałach wiekowych: 24-45 lat, 11 osób, 46-65 lat, 34 osoby a powyżej 65 roku życia zatrudnionych jest 17 osób (w tym 22 kobiety i 40 mężczyzn). Inni pracownicy to 47 osób w wieku: 24-45 (21 osób), 46-65 (19 osób) i powyżej 65 (7osoba). W tej grupie zawodowej odnotowano 36 kobiet i 11 mężczyzn. Liczba studentów w latach 2005-2009 zmniejszyła się od 1656 do 1588 w roku 2009.

Potencjał naukowy – w uczelni zatrudnionych było 32 pracowników pierwszo etatowych i 62 drugo etatowych w tym 18 samodzielnych pracowników i 47 innych pracowników z obsługi administracyjnej.

Zaplecze naukowo – dydaktyczne stanowiły 2 laboratoria o powierzchni 46,17 m kw. 3 pracownie komputerowe na 59 stanowisk oraz biblioteka z czytelnia posiadająca 31036 woluminów. Poza tym oferuje standardowe radiowo-telewizyjne środki dydaktyczne. Pracownicy uczelni prowadzili 13 projektów badawczych związanych z własną działalnością naukową.

Finanse i infrastruktura

Analizowana uczelnia w roku akademickim 2008/09 otrzymała dotacje w wysokości 6457000,00, kolejny dochód uczelni to czesne - 829161,50 oraz inne dochody - 489341,02 stan na 31.08.09. Wydatki uczelni to dydaktyka 6470515,92 i inwestycje 52000,00.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku posiadała następujące nieruchomości:

1. Budynek Rektoratu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku, mieszczący się przy ul. 3-go Maja 17 o powierzchni całkowitej 1328,69 m² o następujących parametrach:

Powierzchnia dydaktyczna (161,11 m²):

- 3 sale wykładowe,

Powierzchnia administracyjno-gospodarcza (1167,58 m²):

- 28 pomieszczeń administracyjnych,
- sala Senatu
- pokój socjalny,
- 2 pomieszczenia gospodarcze.

Budynek wyposażony w szerokopasmową sieć komputerową.

2. Budynek dydaktyczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku, mieszczący się przy ul. 3-go Maja 17, o powierzchni użytkowej 948,02 m², na którą składa się:

Powierzchnia dydaktyczna (432,17 m²):

- 1 aula,
- 4 sale wykładowe,
- 1 sala komputerowa,

Powierzchnia administracyjno gospodarcza (515,85 m²):

- 3 pokój dla wykładowców,
- 2 pomieszczenia gospodarcze,
- 1 pomieszczenie techniczne,
- 1 pomieszczenie serwerowni.

3. Czteropiętrowy budynek dydaktyczny mieszczący się przy ul. Mechaników 3, o powierzchni całkowitej 5548,00 m², na którą składa się:

Powierzchnia dydaktyczna (1856,47 m²):

- 2 aule wykładowe,
- 17 sal wykładowych,
- 1 sala komputerowa,
- Biblioteka Uczelniana,

Powierzchnia administracyjno-gospodarcza (3691,53 m²):

- 9 pokoi dla wykładowców i gościnnych,
- 4 pokoje dla instytutów,
- 8 pokoi administracji,
- 2 kioski + pomieszczenie ksero.

4. Dwupiętrowy budynek Domu Studenta PWSZ we Włocławku, mieszczący się przy ul. Obrońców Wisły 1920r. 21/25, o powierzchni użytkowej 2362 m² wraz z salą gimnastyczną. Na powierzchnię użytkową składa się:

Powierzchnia dydaktyczna (1198 m²):

- 6 sal dydaktycznych,
- 2 sale ćwiczeń,
- 1 sala gimnastyczna (15m x 25m)

Powierzchnia domu studenta (572,56 m²):

- 33 pokoje mieszkalne 2 osobowe (internat)

Powierzchnia administracyjno-gospodarcza (591,44 m²):

- 7 pokoi administracji,
-

- sauna,
- siłownia,
- 3 szatnie

5. Dwupiętrowy budynek dydaktyczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku, mieszczący się przy ul. Obrońców Wisły 1920r. 21/25, o powierzchni użytkowej 1148,60m², na którą składa się:

Powierzchnia dydaktyczna (841 m²):

- 3 sale wykładowe,
- 1 sala komputerowa,
- 1 sala konferencyjna,
- 1 audytorium,

Powierzchnia administracyjno-gospodarcza (307,60 m²):

- 4 pokoje dla wykładowców,
- 2 szatnie.

Charakterystyka analizowanych niepublicznych szkół wyższych

W tym podrozdziale dokonamy omówienia wybranych niepublicznych szkół wyższych z regionu kujawskiego – pomorskiego w kolejności takiej, jaka znajduje się w tabeli zbiorczej zamieszczonej w aneksie niniejszego opracowania.

Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu powstała w 1998 roku, jako pierwsza w Toruniu uczelnia niepubliczna o charakterze ekonomicznym (na podstawie Ustawy o Wyższych Szkołach Zawodowych z dn. 26 czerwca 1997 roku). Utworzona została decyzją Ministra Edukacji Narodowej z 4 lipca 1998 roku i wpisana została do rejestru wyższych uczelni zawodowych (27 sierpnia 1998 r). W 2002 roku została wyróżniona Medalem Europejskim za usługę edukacyjną w zakresie kształcenia na studiach licencjackich, podyplomowych i szkoleniach, w 2005 r. za za Extranet - wewnętrzny system informacyjny dla studentów i pracowników WSB. W roku 2006 r. - Medal Europejski przyznano Uczelni za usługi świadczone przez Biuro Promocji Zawodowej Studentów i Absolwentów w WSB (Biuro Karier), natomiast w 2007 r. za usługi biblioteczne. W ciągu lat działalności uczelnia wzbogacała swoją ofertę edukacyjną, systematycznie wzrastała też ilość studentów. Dzisiaj WSB kształci 4400 studentów na studiach wyższych I i II stopnia oraz studiach podyplomowych, dysponuje własną, nowoczesną bazą dydaktyczną, biblioteką i czytelnią. Kadre dydaktyczną WSB stanowią wykładowcy - zarówno profesorowie uniwersyteccy, adiunkci, asystenci jak i wybitni praktycy, kierujących na co dzień bankami, instytucjami finansowymi, urzędami. Jakość ich pracy potwierdza fakt, że studenci WSB znajdują się wśród nagrodzonych i wyróżnionych w ogólnopolskich konkursach Primus Inter Pares, "Księgowy Roku" czy "Przedsiębiorczość kluczem do sukcesu młodych". Od blisko 3 lat współpracuje z Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie. W wyniku tej współpracy na

terenie WSB w Toruniu powstała Szkoła Giełdowa. Według zeszłorocznych rankingu WPROST WSB w Toruniu jest Uczelnią nr 1 wśród niepublicznych szkół biznesu i zarządzania w województwie kujawsko-pomorskim oraz wg rankingu Home&Market zajmuje I miejsce w kujawsko-pomorskim w podrankingu "Uczelnie prywatne z najlepszą kadram". W 2007 roku Uczelnia utworzyła Wydział Zamiejscowy w Bydgoszczy.

Przechodząc do opisu szczegółowego uczelni na podstawie danych zebranych podczas badań należy dokonać charakterystyki **Sytuacji społecznej** uczelni.

Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu zatrudnia pracowników pierwszych etatowych (profesorów zwyczajnych) w następujących przedziałach wiekowych: w wieku od 24 do 45 lat – cztery osoby, od 46-65 lat – trzy osoby, a powyżej 65 – jedna osoba (razem osiem osób-samodzielnych pracowników nauki). Należy dodać, iż w tym zestawianiu występuje jedna kobieta i siedmiu mężczyzn.

Wśród pracowników drugich etatowych odnotowano następujące przedziały wiekowe: w wieku od 24 do 45 lat jest sześć osób, w wieku od 46 do 65 lat – 30 osób a powyżej 65 lat – dwie osoby (w tym 30 kobiet i 8mężczyzn).

Inni pracownicy zatrudnieni w tej uczelni to najczęściej osoby w wieku od 46 do 65 lat – 30, najmniej jest osób wieku od 24 do 45 lat – 3 i powyżej 65 lat – 2 (w tym 20 kobiet i 15 mężczyzn).

W latach 2005-2009 odnotowano malejącą liczbę studentów w tej uczelni: od 5800 w 2005 roku do 4400 w 2009 roku. Byli to studenci, którzy najczęściej pochodzili z dużych ośrodków miejskich (51%). Mniej było studentów pochodzących ze wsi (26% oraz z małych miast i gmin (23%).

Następny rozpatrywany parametr to **potencjał naukowy szkoły**. Pierwszy rozpatrywany element to sytuacja kadrowa. Wśród pracowników pierwszych etatowych odnotowano osiem samodzielnych pracowników naukowych w tym trzech profesorów zwyczajnych. Z kolei pracowników drugich etatowych jest 38 w tym 11 pracowników samodzielnych. Inni pracownicy to 35 osób (są to najczęściej pracownicy administracyjni).

Wśród zaplecza naukowo – dydaktycznego występują dwa laboratoria informatyczne i 16 pracowni. Ponadto biblioteka z czytelnią zawiera 37000 woluminów. Uczelnia zaopatrzona jest w liczne środki dydaktyczne takie jak: projektory multimedialne, kamery, magnetowidy, DVD, radiomagnetofony, rzutniki pisma, laptopy i wideo projektory.

Wśród kierunków zamawianych w uczelni występuje logistyka. Stwierdzamy, iż w uczelni nie prowadzi się badań naukowych zarówno międzynarodowych, krajowych i na rzecz gospodarki. Jedynie poszczególni pracownicy naukowci prowadzą badania własne.

Finanse i infrastruktura. Główne dochody uczelni to sumy zebrane od studentów za pobieranie nauki (czesne) – Około 16500000 (stan na 31.08.09), a wydatki uczelni są związane głównie z prowadzonymi zajęciami dydaktycznymi – 8470515,92. Uczelnia ponosi również wydatki na inwestycje. Rozbudowa Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu związana jest z rozwojem uczelni. Dodatkowe 4000 metrów kwadratowych powierzchni zwiększy komfort nauczania i umożliwi wdrażanie dodatkowych profesjonalnych udogodnień dla studentów i pracowników WSB.

Majątek szkoły – budynki - dotychczasowy majątek szkoły to głównie budynki: przy ul. Młodzieżowej w Toruniu 4000 m kw., przy ul. Rejtana 2/5 Wydział zamiejscowy w Bydgoszczy – 1 budynek.

Następna analizowana uczelnia to Toruńska Szkoła Wyższa. Powstała w 2003 roku, jest niepubliczną wyższą szkołą zawodową, wpisaną do rejestru uczelni niepublicznych pod numerem 134. Obecnie kształci około 900 studentów na kierunkach: administracja (studia licencjackie i stosunki międzynarodowe (studia licencjackie ora studia drugiego stopnia). Toruńska Szkoła Wyższa w dniu 31 maja 2007 roku otrzymała akredytację wydaną przez Państwową Komisję Akredytacyjną na kierunku Stosunki Międzynarodowe, a w 2009 roku na kierunku Administracja. Ponadto w roku 2008 otrzymała kartę programu ERASMUS.

Uczelnia współpracuje naukowo z zagranicznymi szkołami wyższymi takimi jak: Rosyjską Akademią Nauk, oddział w Petersburgu, _University at Buffalo i Szkołą Medialną w Kolonii.

Przechodząc do opisu szczegółowego uczelni na podstawie danych zebranych podczas badań należy stwierdzić, iż Toruńska Szkoła Wyższa spełnia wymagania kadrowe do prowadzenia studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Sytuacja społeczna. Wśród pracowników pierwszych etatowych (24), można wyróżnić następujące przedziały wiekowe: 24-45 lat (7), 46-65 (14) i powyżej 65(3). W tym 8 kobiet i 28 mężczyzn. Inni pracownicy to osoby z obsługo administracyjnej (4) w wieku od 24-45 lat – 3 i jedna osoba w wieku od 46 lat do 65 lat.

Liczba studentów od roku 2005 (420) do roku 2008 (1100) zwiększała się. Obecnie w październiku 2009 roku łączna liczba studentów oscyluje wokół 900 osób na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Geograficzny obszar rekrutacji to województwo kujawsko-pomorskie.

Potencjał naukowy to przede wszystkim wykładowcy 24 - pierwszego etatowych i 36 - drugo etatowych (w tym 9 samodzielnych pracowników naukowych).

Finanse i infrastruktura oraz majątek szkoły - zaplecze naukowo-dydaktyczne to: 1 budynek dydaktyczny (przy ul. Młodzieżowej 29 w Toruniu) w pełni wyposażony w sprzęt wspomagający edukację (sale multimedialne wyposażone w projektory multimedialne, kamery, DVD, laptopy) oraz z udogodnieniami dla osób niepełnosprawnych. Ponadto 2 laboratoria informatyczne i biblioteka- 11036 woluminów.

Dochody uczelni to w większości „czesne” opłacane przez studentów stacjonarnych i niestacjonarnych – ok.3233000 a wydatki to inwestycje (rozbudowa uczelni 500000) i dydaktyka -1500000 oraz inne koszty.

Kolejna analizowana uczelnia niepubliczna to Kujawsko Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy - 13 września 2000 roku Minister Edukacji Narodowej wydał zgodę na powstanie uczelni, a 29 grudnia 2000 roku pod nazwą Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy została wpisana do rejestru uczelni niepublicznych pod numerem 51 (Pismo MEN Nr DNS-1-0145-572/EKO/2000). Od tego momentu uczelnia mogła rozpocząć swoją statutową działalność, co nastąpiło już w pierwszej dekadzie stycznia 2001 roku, jeszcze w ramach roku akademickiego 2000/ 2001.

Kierunki kształcenia - Decyzja Ministra obejmowała zgodę na prowadzone przez KPSW 3-letnich licencjackich studiów zawodowych w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym na dwóch kierunkach: administracja oraz pedagogika. W 2005 roku Minister Edukacji Narodowej i Sportu wydał także zgodę na utworzenie nowych specjalności na kierunku Pedagogika: gerontologia pedagogiczna i animacja społeczno-kulturowa (zgoda MENiS nr DSW-3-4003-242/51z/JP/05) oraz na kierunek ekonomia w specjalnościach: ekonomika

przedsiębiorstwa, ekonomika i organizacja gastronomii i hotelarstwa, ekonomika gospodarki żywnościowej (zgoda MENiS nr DSW-3-4003-361/51z/JP/05). Nowy kierunek nie tylko rozszerzył ofertę edukacyjną o specjalności dostosowane do potrzeb rynku pracy, ale także zmienił profil uczelni na humanistyczno-ekonomiczny, co zwiększyło możliwości rozwoju i podniosło jej prestiż w lokalnym środowisku. W roku akademickim 2006/2007 uruchomiono nowe specjalności: administrowanie i obrót nieruchomościami (administracja) Rewalidacja pedagogiczna oraz Poradnictwo zawodowe i doradztwo personalne (pedagogika), ekonomika pracy i zarządzanie kadrami, finanse i rachunkowość oraz informatyka ekonomiczna (ekonomia). W 2006 roku Minister Edukacji i Nauki wydał zgodę na prowadzenie przez KPSW 2-letnich uzupełniających studiów magisterskich na kierunku pedagogika (zgoda MEN nr DSW-3-Eko-4003-92/05). W 2007 roku uczelni otrzymała zgodę na uruchomienie trzech nowych kierunków - filologii, stosunków międzynarodowych oraz geodezji i kartografii. Tym samym KPSW powiększyła się o dwa nowe wydziały - filologiczny i techniczny. Rok 2009 przyniósł dalszy rozwój uczelni. Od października uruchomiony zostanie drugi kierunek studiów na Wydziale Technicznym - budownictwo. KPSW wygrała konkurs MNiSW i sięgnęła po unijne pieniądze na wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni. Dzięki temu osoby, które rozpoczną naukę w roku akademickim 2009/2010 (studia stacjonarne i niestacjonarne) przez 3,5 roku będą mogły kształcić się za darmo. Ten rok to także otwarcie szeregu nowych specjalności: edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna z diagnozą pedagogiczną, wychowanie obronne (pedagogika), ekonomia menedżerska, komunikacja i public relations w biznesie, ekonomika transportu z logistyką (ekonomia), turystyka międzynarodowa (stosunki międzynarodowe).

Sytuacja społeczna – pracownicy pierwszo etatowi KPSW mieszczą się w przedziale wiekowym pomiędzy 24 a 81 rokiem życia, jest ich 79 osób. 43 osoby to kobiety a 36 osób to mężczyźni.

Z kolei pracownicy drugo etatowi to osoby w wieki od 28 roku życia do 84 roku życia, jest ich 59 osób (w tym 23 osoby to kobiety a 36 osób to mężczyźni).

Od 10 stycznia 2001 roku wraz z powołaniem pierwszego rektora KPSW, a następnie dwóch prorektorów, rozpoczęto intensywne przygotowania do naboru kandydatów i uruchomienia studiów od półrocza (semestr letni) roku akademickiego 2000/2001. W wyniku przeprowadzonego naboru w miesiącu lutym uruchomiono studia na specjalności Administracja publiczna z liczbą kandydatów 90. W wyniku następnych naborów liczba studentów wyraźnie się zwiększyła. Obecnie w KPSW studiuje 5079 studentów. Jednakże odnotowano tu tendencję spadającą od roku 2007 do roku 2009 zmniejszyła się liczba studentów o 557 osób.

Rozpatrując geograficzny obszar rekrutacji, najwięcej studentów pochodzi ze wsi 44, 7%, następnie z małych miast i gmin 27, 9% i z dużych ośrodków miejskich 27,4%.

Potencjał naukowy – sytuacja kadrowa – w **KPSW** zatrudnionych jest 79 pracowników pierwszo etatowych w tym 13 osób stanowiących pracowników samodzielnych. 59 osób to pracownicy drugo etatowi w tym 20 osób stanowią pracownicy samodzielni.

Zaplecze naukowo dydaktyczne - w uczelni znajduje się siedem pracownia biblioteka posiada 28430 woluminów i 89 tytułów czasopism. W roku 2004 zainauguowało swoją działalność wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy. Wydawnictwo KPSW ma na koncie kilka ciekawych pozycji, m.in.: „Rozwój fizyczny młodzieży w rodzinach wiejskich” autorstwa prof. dr. Grzegorza Nowickiego (rok wydania 2004), „Z problematyki resocjalizacyjnej...” autorstwa prof. dr. hab. Eugeniusza Bielickiego

(r.w. 2005) oraz „Jak pisać prace dyplomowe (wskazówki praktyczne)” autorstwa prof. dr. hab. Krystyny Kwaśniewskiej (r. w. 2005). W planach Wydawnictwa jest opublikowanie dalszych, przydatnych dla studentów, pozycji naukowych. Biblioteka Główna KPSW zlokalizowana jest w gmachu przy ul. Piotrowskiego 12. Oprócz książek, udostępnia ona studentom wydawnictwa multimedialne z płytami CD i DVD, a także prenumeruje ponad 100 tytułów czasopism. Miejscem chętnie odwiedzanym przez studentów jest czytelnia wyposażona w stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu.

Środki dydaktyczne to: projektory multimedialne 15 szt., ekrany 10 szt., laptopy 11 szt. Rzutniki pisma 7 szt., DVD 5 szt., magnetofony 27 szt. Komputery 135 szt., magnetowidy 8 szt. I telewizory 12 szt.

Pracownicy uczelni prowadzą 104 projektów badawczych związanych z własną działalnością naukową.

Integralnym elementem KPSW jest, działające od 2003 roku, profesjonalne Biuro Karier, które służy studentom i absolwentom w wyborze drogi zawodowej, pomaga znaleźć zatrudnienie oraz zapoznaje z zasadami funkcjonowania polskiego rynku pracy. Wspólnie z innymi tego typu biurami KPSW organizuje coroczne Kujawsko-Pomorskie Targi Pracy, które cieszyły się dużym zainteresowaniem i uzyskały pozytywne recenzje na łamach miejscowej prasy. Również w roku 2004 KPSW pożegnała pierwszą grupę ponad 400 absolwentów. To wydarzenie stanowiło przełomową datę w historii tej uczelni.

W marcu 2004 roku Komisja Europejska przyznała KPSW Kartę Erasmusa, uprawniającą m.in. do wymiany studentów i udziału w tzw. Sieciach Tematycznych. Uczelnia nawiązała kontakty z wieloma europejskimi uczelniami, m.in. Francji, Irlandii, Łotwy, Wielkiej Brytanii, Ukrainy, Turcji i Grecji. Wyrazem proeuropejskich ambicji oraz dążenia do nowoczesności jest wdrożenie systemu akumulacji i transferu punktów ECTS (ang.

European Credit Transfer System), który stosuje już ponad 1.000 uczelni z całego kontynentu. Nie przestając na programach dotyczących tylko szkolnictwa wyższego, w roku akademickim 2004/2005 uczelnia przystąpiła do kolejnego programu UE Leonardo da Vinci, mającego na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych. W 2004 roku została nawiązana współpraca z władzami lokalnymi Wilhelmshaven, dzięki której pozyskano partnerów do realizacji projektu w ramach w/w programu pt. ‘Porównanie kwalifikacji i umiejętności zawodowych w wybranych sektorach w Polsce i Niemczech’. W maju 2005 r. uzyskano pozytywną ocenę projektu współpracy z uniwersytetem Daugavpils na Łotwie i Uniwersytetem Bradford College w Wielkiej Brytanii. Dzięki przyznanemu przez Narodową Agencję Programu SOCRATES/Erasmus grantowi w roku akademickim 2006/2007 pierwsi studenci KPSW wyjechali na studia do Wielkiej Brytanii. W roku akademickim 2007/2008 goszczono kilku studentów z Ukrainy. W roku akademickim 2008/2009 studiuje w KPSW grupa kilkunastu studentów z Selcuk University w Turcji. Obecnie uczelnia ma podpisane umowy na wymianę studentów i pracowników z następującymi placówkami: Tarnopolski Państwowy Uniwersytet Ekonomiczny na Ukrainie, Selcuk University w Turcji, University of Thessaly w Grecji oraz Bradford College w Wielkiej Brytanii. Uczelnia działa w kierunku rozwijania wielu rodzajów aktywności studenckiej. Na terenie KPSW funkcjonuje kilkanaście Kół Naukowych, Samorząd Studencki, Chór Akademicki KPSW, Akademickie Radio Internetowe Megafon (www.megafon.kpsw.eu), zespół Cheerleaderek KPSW oraz Akademicki Związek Sportowy. Studenci udzielają się również, jako pracownicy społeczni. Wielu jest wolontariuszami i współpracują m.in. z Bydgoskim Ośrodkiem Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Caritasem Diecezjalnym, Domami Pomocy Społecznej, świetlicami środowiskowymi, itp. Wszystkie rodzaje działalności są wyrazem związania uczelni z lokalnym środowiskiem i chęci dalszej z nim integracji. Wynikiem stałego działania

w kierunku unowocześniania bazy dydaktycznej i skorelowania oferty edukacyjnej z rynkiem pracy jest przyznanie uczelni od czterech lat z rzędu certyfikatu „Wiarygodna Szkoła” kapituły Akademickiego Centrum Informacyjnego z siedzibą w Poznaniu. Certyfikat poświadcza, że KPSW jest rzetelną, godną zaufania uczelnią, a wszystkie kierunki i specjalności studiów spełniają surowe warunki merytoryczne i prawne.

Finanse i infrastruktura. Dochody uczelni to przede wszystkim opłaty za studia dokonywane przez studentów – ok. 10200000 stan na 31.08.09. Wydatki uczelni związane są z działalnością dydaktyczną 5000000 stan na 31.08.09.

Majątek szkoły – budynki - Kujawsko Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy posiada do dyspozycji bardzo wzbogaciła się o budynek przy ulicy Wł. Bełzy 2, który zaadaptowano i zmodernizowano na potrzeby Wydziału Pedagogicznego wraz z dziekanatem. Przełomowym wydarzeniem było zakupienie w 2004 roku budynku przy ul. M. Piotrowskiego 12-14. Obecnie mieści się w nim Wydział Administracji i Stosunków Międzynarodowych, Wydział Ekonomii oraz Rektorat. Co ważne, budynek jest w pełni przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Od 2008 roku studenci wydziałów: pedagogicznego, technicznego i filologicznego korzystają z nowoczesnego obiektu uczelni - pierwszego skrzydła kampusu KPSW przy ul. Toruńskiej 55. Cały kampus składać się będzie z 3 budynków z salami dydaktycznymi, hali sportowo-widowiskowej oraz hotelu asystencko-studenckiego. W pierwszej oddanej już do użytku części kampusu mieści się Wydział Pedagogiczny, Wydział Filologiczny oraz Wydział Techniczny. Działa tu również Międzynarodowe Centrum Nauki i Edukacji, Centrum Wystaw Artystycznych, Akademickie Radio Internetowe MEGAFON. Udogodnieniem dla studentów są m.in. zinformatywowane i klimatyzowane sale, jak również windy i podjazdy dla niepełnosprawnych. Inwestycja podzielona jest na trzy etapy. Każdy z budynków będzie miał powierzchnię ok. 3 tys. m². W roku 2009 rozpocznie się budowa

drugiego skrzydła kampusu oraz budowa pełnowymiarowej hali sportowej z widownią, auli na 500 osób oraz restauracji na najwyższym poziomie kondygnacyjnym z widokiem na panoramę Bydgoszczy.

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy - założycielem uczelni jest Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "KOLFER" sp. z o.o. - znany organizator turystyki działający w branży turystyczno-hotelarskiej od 20 lat. Przedsiębiorstwo KOLFER, było jedną z pierwszych w regionie instytucji prywatnych profesjonalnie zajmujących się turystyką krajową i zagraniczną. Potem do tego doszły nowe dziedziny: ośrodek wypoczynkowy, technologie informatyczne czy serwis internetowy. Gdy opracowane w KOLFERZE nowoczesne i innowacyjne metody biznesowe i technologie informatyczne sprawdziły się, przyszedł czas na dzielenie się zdobytym doświadczeniem. KOLFER rozpoczął działalność szkoleniową w takich dziedzinach jak: turystyka i hotelarstwo, informatyka, ekonomia czy języki obce. W 1995 roku powstał Zespół Szkół Policealnych o uprawnieniach szkoły publicznej kształcącej kadry dla branży turystycznej, hotelarskiej, informatycznej, dla biznesu i administracji publicznej. WSG jest organizacją NON PROFIT. Wszystkie fundusze przeznaczone są na rozwój Uczelni, rozbudowę nowoczesnej bazy dydaktycznej oraz na utrzymanie wysokiego poziomu kształcenia i prowadzenie działalności naukowej. Podsumowując, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy (WSG) (*dawniej Wyższa Pomorska Szkoła Turystyki i Hotelarstwa*) - niepubliczna uczelnia wyższa, utworzona w Bydgoszczy przez Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Kolfer w 1999 roku. Uczelnia posiada własny hymn. Uczelnia posiada trzy wydziały zamiejscowe: w Inowrocławiu, Malborku i w Słupsku.

Kierunki kształcenia - WSG prowadzi studia I stopnia - licencjackie i inżynierskie, na 14 kierunkach i ponad 50 specjalnościach oraz II stopnia - magisterskie, na kierunku turystyka i rekreacja.

Dzięki realizowanym w WSG prestiżowym studiom MASTER, można uzyskać międzynarodowy dyplom Uniwersytetu le Mirail w Tuluzie, nie wyjeżdżając z Polski. Dla osób chcących wesprzeć swoją karierę zawodową lub uzyskać nowe kwalifikacje przygotowaliśmy ponad 50 kierunków studiów podyplomowych oraz liczne kursy i szkolenia branżowe. Uczelnia prowadzi dwa kierunki zamawiane, licencjackie, inżynierskie.

Sytuacja społeczna - w uczelni zatrudnionych jest 79 pracowników pierwszo etatowych w wieku od 24 do 65 lat (w tym 22 kobiety i 57 mężczyzn). Pracownicy drugo etatowi to 137 osób w wieku – 24-45, 30 osób, 46-65, 103 osoby i 65 lat i więcej, 4 osoby. Inni pracownicy to osoby z obsługi administracyjnej uczelni.

Liczba studentów od roku 2007 do roku 2009 zmniejszyła się z 7355 do 5768. Studenci z tej uczelni najczęściej pochodzą z małych ośrodków miejskich 51% oraz z dużych ośrodków miejskich 38%. Mniej jest studentów, którzy pochodzą ze wsi (11%).

Potencjał naukowy - jak już powyżej wspomniano sytuacja kadrowa w analizowanej uczelni kształtuje się na dobrym poziomie. Na pierwszym etacie zatrudnionych jest 79 osób w tym (30 pracowników samodzielnych), a na drugim etacie 137 osób (w tym 45 samodzielnych pracowników).

Zaplecze naukowo – dydaktyczne to: 3 laboratoria (w tym językowe, gastronomiczno – hotelarskie i chemiczne) oraz pracownia fizyczna, 13 pracowni komputerowych, pracownia masażu, pracownia architektury, pracownia rysunku, sala tańca i 7 – sal seminaryjnych. Uczelnia dysponuje następującymi środkami dydaktycznymi: terminale

internetowe, projektory multimedialne, kserokopiarki cyfrowe, kamery, magnetowidy, DVD, radiomagnetofony, rzutniki pisma, laptopy i wideo projektory.

Uczelnia posiada bibliotekę z czytelnią na 115 miejsc, a księgozbiór składa się z 21105 woluminów. Prace naukowe nauczycieli akademickich uczelni są systematycznie publikowane w Zeszytach Naukowych najpierw Wyższej Pomorskiej Szkole Turystyki i Hotelarstwa wydano trzy zeszyty w latach 2001-2003), a od momentu zmiany nazwy uczelni w Zeszytach Naukowych WSG, w ramach których utworzono serie wydawnicze: Turystyka i rekreacja, Informatyka stosowana. Dotychczas wydano sześć Zeszytów Naukowych WSG, które są kontynuacją ZN Wyższej Pomorskiej Szkoły Turystyki i Hotelarstwa. W 2006 r. powołano tematyczną serię monograficzną „Społeczeństwo- Gospodarka- Kultura”. Dotychczas wydano dwa numery poświęcone społecznym kontekstom jakości życia oraz autorytetom społecznym. Wydano również podręczniki dla studentów w łącznym nakładzie 2000 egz. Pozostałe wydawnictwa obejmują nakład 4700 egz. o objętości 160 ark. Poniżej przedstawiono listę dotychczasowych wydawnictw w poszczególnych grupach. Dorobek wydawniczy Uczelni za lata 1999-2007 obejmuje: publikacje zbiorowe i monograficzne, serie wydawnicze, zeszyty naukowe, podręczniki i skrypty, wydawnictwa pokonferencyjne, przewodniki, a także kwartalnik „Kurier Uczelniany”, który zawiera sprawozdania z działalności uczelni oraz kalendarium najważniejszych wydarzeń uczelnianych, a także podejmuje ważne kwestie z życia szkoły wyższej. Obecnie w uczelni realizowanych jest 15 grantów własne szkoły. Ponadto uczelnia bierze udział w siedmiu międzynarodowych i w jednym krajowym programie badawczym. Dwóch pracowników z uczelni realizuje badania na rzecz gospodarki.

Finanse i infrastruktura – dochody uczelni to przede wszystkim opłaty studentów (czesne) 32044480 , a wydatki to koszty związane z dydaktyką 10600000 oraz inwestycje i koszty związane z eksploatacją obiektów dydaktycznych.

Majątek szkoły – budynki - powierzchnia kampusu 5,6 ha (w tym Bydgoszcz 5,1 ha); Wydziały zamiejscowe: w Inowrocławiu, Malborku, i w Ełku.

Na obszarze 3,2 ha znajdują się obiekty dydaktyczno-naukowe uczelni (12 budynków połączonych arkadami z głównym dziedzińcem uczelni) o łącznej powierzchni użytkowej około 8,5 tys. m kw. Siedzibą Władz Uczelni jest zabytkowy Pałacyk przy ul Garbary 2. Mieści się tutaj administracja Uczelni (m.in. Rektorat, Dziekanat, Kwestura).

Obiekty dydaktyczne: 9 auli wykładowych (120-300 osób), - 8 pracowni komputerowych z sieciowym połączeniem internetowym, - sale ćwiczeniowo-wykładowe, - laboratoria językowe, - specjalistyczne pracownie zawodowe: hotelarska, gastronomiczno-barmańska, geograficzna, architektoniczna, obsługi ruchu turystycznego, licencjatu i magisterium francuskiego, - sale seminaryjno-konwersatoryjne, - biblioteka i ośrodek informacji naukowej (20 komputerowych stanowisk informacyjnych z dostępem do Internetu), - skomputeryzowana czytelnia (150 m²).

Inne obiekty: klub studencki „Bunkier”, - restauracja i kawiarnia, - 18 kiosków internetowych, - obiekty sportowe (siłownia, sala gimnastyczna, ścianka wspinaczkowa), kompleks boisk sportowych (piłka nożna, siatkówka, koszykówka), kort tenisowy, - uczelniana marina żeglarska, - uczelniany ośrodek szkoleniowy „Patria” w Tleniu, - ogrodzony parking (440 stanowisk), - teren rekreacyjno-wypoczynkowy. Powierzchnia kampusu 5,6 ha (w tym Bydgoszcz 5,1 ha).

Do badań wytypowano uczelnię, która znajduje się we **Włocławku – Wyższą Szkołę Humanistyczno – Ekonomiczną**. W tym miejscu przejdziemy do charakterystyki tej uczelni. **Wyższą Szkołą Humanistyczno – Ekonomiczną we Włocławku** - jest uczelnią niepubliczną wpisaną do rejestru Ministra Edukacji Narodowej pod pozycją 69. Założycielem jest Włocławskie Towarzystwo Naukowe, które ponosi pełną odpowiedzialność organizacyjną i strategiczną wobec Uczelni. Włocławskie Towarzystwo Naukowe jest jedną z niewielu w Polsce organizacji społecznych o charakterze ogólnym, które posiadają własną uczelnię. W 2008 roku WSHE obchodzi 13-lecie swojej działalności naukowo-dydaktycznej.

Kierunki kształcenia - aktualnie uczelnia kształci na 11 kierunkach studiów: administracji, ekonomii, filologii polskiej, historii, informatyce, ochronie środowiska, socjologii, pedagogice, pielęgniarstwie, położnictwie i wychowaniu fizycznym. Kierunki: filologia polska, ochrona środowiska, administracja, ekonomia oraz pedagogika posiadają pozytywną akredytację Państwowej Komisji Akredytacyjnej. Natomiast kierunek pielęgniarstwo posiada akredytację Krajowej Rady Akredytacyjnej Szkolnictwa Medycznego. Studia II stopnia to: pedagogika i pielęgniarstwo.

Celem Założyciela i władz WSHE jest inwestowanie większości środków finansowych w jej rozwój. Wszelkie działania mają, więc charakter prospołeczny w tym najszerszym i najlepszym znaczeniu. Głównie poprzez popularyzację nauki i wiedzy (tj. organizowane konferencje, sesje popularnonaukowe, konkursy wiedzy o społeczeństwie, a także o Unii Europejskiej), czy cieszące się zainteresowaniem projekty kulturalne (koncerty, wystawy i wieczory europejskie). Uczelnia nie jest nastawiona na maksymalizację zysku. Wszystkie pieniądze są inwestowane w kadre naukowo-dydaktyczną i w bazę lokalową. Społeczny aspekt obecny jest również w opłatach za studia (jedna z najniższych w regionie) oraz atrakcyjnym systemie wsparcia finansowego dla studenta.

Sytuacja społeczna – wśród 44 pracowników pierwszo etatowych znajdują się osoby w następujących przedziałach wiekowych: 24-45 lat, 13 osób, 46-65 lat, 23 osoby a wieku 65 lat i więcej – 8 osób (w tym 17 osób to mężczyźni a 27 osób to kobiety).

Pracownicy drugo etatowi to 46 osób to pracownicy w wieku: 24-45lat, 16 osób, 46-65 lat 26 osób 65 lat i więcej 4 osoby (w tym 8 kobiet i 38 mężczyzn).

Inni pracownicy to 47 osób w wieku: 24-45 lat, 35, 46-65lat, 11 osób i 65 lat i więcej – 1 osoba (w tym 39 kobiet i 8 mężczyzn).

Liczba studentów w latach 2005 – 2009 malała od 4862 do 1437 w 2009 roku.

Potencjał naukowy - jak już powyżej wspomniano w WSHE zatrudnionych jest 44 pracowników pierwszo etatowych (w tym 3 samodzielnych), a drugo etatowi pracownicy to 46 osób (w tym 27 samodzielnych). Inni pracownicy to 47 osób głównie z obsługi administracyjnej uczelni.

Zaplecze naukowo – dydaktyczne – uczelnia posiada laboratorium chemiczne, 7 pracowni (komputerowa, fizjologiczna anatomiczna, niszczenia niebezpiecznych materiałów, elektrotechniki i elektroniki, automatyki i metrologii, języków obcych). Ponadto, uczelnia posiada bibliotekę z czytelnią - 50 miejsc i 53, 5 tys. woluminów i własne wydawnictwo.

Wszystkie sale dydaktyczne wyposażone są w projektory multimedialne, kamery, magnetowidy, DVD, radiomagnetofony, rzutniki pisma, laptopy, wideo projektory. Studenci mają też do dyspozycji kioski internetowe, księgarnię i bar. Sale dydaktyczne o powierzchni od 36,60m kw. do 251,20 m kw. Wyposażone są w stoliki i krzesła, oraz krzesła z pulpitemi. Jednorazowo może się uczyć 731 studentów.

Zajęcia dydaktyczne odbywają się na bazie pomieszczeń uczelni oraz powierzchni wynajmowanych. Łączna powierzchnia zajmowana dla potrzeb dydaktyki wynosi 8 174,02 m kw. Dal potrzeb kierunków: wychowanie fizyczne, pielęgniarstwo oraz studium wychowania

fizycznego zostały wynajęte sale dydaktyczne o łącznej powierzchni 50204,34 m kw. W ramach wynajmu udostępniono uczelni takie obiekty sportowe jak basen oraz stadion i hale sportowe administrowane przez Urząd Miasta Włocławek, a także pomieszczenia w szpitalu do praktycznej nauki na kierunku pielęgniarstwa.

Finanse i infrastruktura - w roku akademickim 2008/09 dochody uczelni kształtowały się na poziomie 12 287 296,85. Główny przychód uczelni to czesne opłacane przez studentów – 9 287 296,85 oraz inne dochody – 2 821 409,69. Wydatki uczelni związane były z działalnością dydaktyczną – 10 600 000 i inwestycjami 102 000. Inne wydatki to kwota 1 529 000, a nakłady na szkolnictwo wyższe w skali regionu to 14 269 569,31.

Majątek szkoły (budynki wartość 407 298 116) – Baza lokalowa WSHE we Włocławku, od początku jej istnienia (1995 rok) do chwili obecnej ulega ciągłemu rozwojowi i adaptacji na potrzeby dydaktyczne. Prowadzone inwestycje na przestrzeni 11 lat pozwoliły skutecznie stworzyć bazę dydaktyczno – administracyjną uczelni. Łączna powierzchnia gruntów WSHE wynosi 17 106,00 metra kw. W skład bazy o łącznej powierzchni zabudowy 15 128,72 metra kw. Wchodzi następujące obiekty: przy ul. Piwnej, przy ul. Okrzei 94 i 94 A, przy ul. Wolności 1, przy ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 21 i przy ul. Okrzei 94 oraz garaże. Od października 1998r. Uczelnia jest właścicielem gruntu o łącznej powierzchni 5 tys. m kw. przy ul. Piwnej nabytego od Włocławskiego Towarzystwa Naukowego.

Diagnoza czynników oraz barier rozwoju publicznych i niepublicznych szkół regionu

Diagnoza czynników oraz barier rozwoju publicznych szkół regionu

W niniejszym rozdziale zostały wskazane zarówno pozytywne jak i negatywne aspekty (wytypowane do badań) działalności publicznych szkół wyższych w województwie kujawsko – pomorskim. Szczegółowej analizie zostały poddane następujące czynniki: sytuacja społeczna, potencjał naukowy oraz finanse i infrastruktura szkół wyższych.

W większości publicznych uczelni, na wielu kierunkach studia są realizowane na różnych poziomach kształcenia – studia licencjackie i inżynierskie (studia I stopnia), studia magisterskie uzupełniające (II stopnia), jednolite studia magisterskie oraz studia doktoranckie (III stopnia), w przeciwieństwie do szkół sektora niepublicznego, gdzie w większości przeważają studia licencjackie (I stopnia). Atrakcyjność oferty edukacyjnej oraz różnych poziomów kształcenia niewątpliwie wpływa na wybór szkół sektora publicznego przez studentów. Studenci przy wyborze szkoły wyższej kierują się także prestiżem, historią uczelni oraz kadrą naukową.

Studia w publicznych szkołach wyższych prowadzone są w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym. Możliwość wyboru trybu studiowania jest również czynnikiem determinującym wybór uczelni tego sektora. Studia stacjonarne z zasady są studiami bezpłatnymi, co niewątpliwie umiejscawia je na lepszej pozycji w stosunku do szkół sektora niepublicznego, gdzie za studia trzeba płacić.

Jednym z najważniejszych czynników determinujących rozwój i działalność publicznych szkół wyższych są finanse i infrastruktura uczelni.

Źródła finansowania publicznych szkół wyższych pochodzą głównie z dotacji i czesnego. W przeciwieństwie do szkół publicznych, niepubliczne nie otrzymują dotacji, a ich głównym dochodem jest czesne płacone przez studentów za pobieranie nauki.

W regionie kujawsko – pomorskim największe dochody generuje Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pochodzą one głównie z dotacji oraz innych źródeł finansowania. Czesne nie stanowi dominującego środka wpływów do budżetu tej uczelni. Drugie miejsce zajmuje Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Na kolejnych pozycjach plasują się: Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku.

Warunki na jakich uczelnie publiczne mogą ubiegać się o środki z budżetu państwa określa Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2008 roku w sprawie podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 89, poz. 544). Rozporządzenie określa podział dotacji z budżetu państwa na realizację zadań określonych w art. 94 ust. 1, 5 i 6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 roku.

Uczelnie publiczne województwa kujawsko – pomorskiego kształcą w wielu profilach, również na kierunkach istotnych dla rozwoju gospodarki kraju, czyli tzw. kierunkach zamawianych. Na przykład poprzez uruchomienie kierunków takich, jak: biotechnologia, ochrona środowiska, informatyka stosowana, fizyka, fizyka techniczna, automatyka i robotyka oraz matematyka w ekonomii i finansach w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Dzięki idei kierunków zamawianych następuje zwiększenie liczby wysoko wykwalifikowanych absolwentów kierunków ścisłych. Uruchomienie takich kierunków wymaga specjalistycznych laboratoriów oraz aparatury technicznej, co wiąże się

z kosztami. Należy jednak nadmienić, że w ramach Poddziałania 4.1.2 „Zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, uczelnia uruchamiająca dany kierunek zamawiany może otrzymać dofinansowanie w drodze konkursu od ministra nauki i szkolnictwa wyższego. Program zakłada również motywacyjne stypendia dla najlepszych studentów w wysokości 1 000 zł miesięcznie. Studenci biorą udział w specjalistycznych kursach komputerowych oraz mogą korzystać z doświadczenia matematyków, logików i ekspertów pracujących w instytucjach finansowych, informatycznych i laboratoriach. Kierunki zamawiane wpływają na atrakcyjność oferty edukacyjnej szkół wyższych, co może przyczynić się do wyboru danej uczelni przez potencjalnych studentów.

W uczelniach publicznych dominują kierunki humanistyczne, choć nadprodukcja kształcenia w tej dziedzinie doprowadziła do tego, że wśród bezrobotnych z wyższym wykształceniem przeważają absolwenci tych kierunków. Podobne zjawisko zaobserwować można wśród uczelni sektora niepublicznego.

Na rozwój i działalność poszczególnych uczelni wpływ ma również sytuacja społeczna. Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że liczba studentów w szkołach publicznych regionu kujawsko – pomorskiego w ostatnich czterech latach malała. Największy spadek liczby studentów odnotowano w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu – z 37 866 w 2005 r. do 31 000 w roku 2009. Zmniejszenie liczby studiujących obserwujemy także w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (z 15 781 w roku 2005 na 14 579 w 2009 r.), Uniwersytecie Technologiczno – Przyrodniczym w Bydgoszczy (z 10 289 w 2005 r. na 9 451 w roku 2009) oraz Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej (z liczby 1656 studentów w 2005 r. nastąpiło zmniejszenie do 1588 w 2009 r.). Wyjątek

stanowi Akademia Muzyczna w Bydgoszczy, gdzie liczba studentów nieznacznie wzrosła (z 374 studentów w 2005 r. do 414 w roku 2009).

Studujący w uczelniach sektora publicznego najczęściej pochodzą z dużych ośrodków miejskich. Jedyną z analizowanych uczelni, w której studenci w dominującej części pochodzą z obszarów wiejskich jest Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (42% studentów pochodzi ze wsi, a 40% z dużych ośrodków miejskich). Niewielkie różnice procentowe związane z geograficznym obszarem rekrutacji można zaobserwować w Akademii Muzycznej w Bydgoszczy. 38,75% studiujących na tej uczelni to przedstawiciele dużych ośrodków miejskich, natomiast 35,5% studentów pochodzi z małych miast i gmin.

Uczelnie publiczne dominują wysoko wykwalifikowaną kadrą naukową, co ma wpływ na wysoką jakość kształcenia. We wszystkich analizowanych uczelniach odnotowujemy przewagę wykładowców zatrudnionych na pierwszym etacie. Odmienny trend obserwowany jest w sektorze niepublicznym, gdzie dominują pracownicy drugo etatowi. Pozytywną cechą jest to, że większość kadry naukowej to ludzie młodzi oraz w wieku średnim, czyli w przedziale wiekowym od 24 – 65 lat.

Słabą stroną uczelni publicznych jest częsta niemożność elastycznego doboru kadry naukowej. Warto podkreślić jest to, że uczelnie niepubliczne mogą zaoferować wykładowcom wyższe pensje niż sektor publiczny i dzięki temu zachęcić wielu ekspertów i fachowców do podjęcia pracy naukowej właśnie u nich. Mniejsza elastyczność stosunku pracy to również zmniejszona rotacja w szeregach kadrowych.

Jako szansę dla uczelni, kraju oraz samych pracowników i studentów należy przyjąć udział pracowników szkół wyższych w różnego rodzaju badaniach. W zakresie badań własnych dominuje Uniwersytet Kazimierza Wielkiego (285), następne miejsce zajmuje Uniwersytet Mikołaja Kopernika (179). Pracownicy UKW prowadzą także dużą ilość badań

na rzecz gospodarki (191), kolejne aczkolwiek odległe miejsce w porównaniu do ilości badań prowadzonych w bydgoskim UKW, zajmuje Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy (23), zaraz za nim plasuje się Uniwersytet Mikołaja Kopernika (15).

Publiczne szkoły wyższe biorą także udział w krajowych i międzynarodowych programach badawczych. Uniwersytet Mikołaja Kopernika zaangażowany jest aż w 140 krajowych i 29 międzynarodowych programów badawczych. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego aktywnie uczestniczy w 38 krajowych oraz siedmiu międzynarodowych programach badawczych. Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy – w 23 programach międzynarodowych, Akademia Muzyczna – w ośmiu krajowych i dwóch międzynarodowych programach. Niewątpliwie fakt uczestnictwa szkół publicznych w dużej liczbie i szerokim wyborze badań, wyróżnia je na tle szkół niepublicznych.

Wskaźnikami rozwoju uczelni jest także zabezpieczenie naukowo – dydaktyczne: laboratoria, pracownie, zasoby biblioteczne oraz środki dydaktyczne. Szkoły publiczne posiadają także różne środki dydaktyczne, wśród których należy wymienić: projektory multimedialne, kamery, magnetowidy, DVD, radiomagnetofony, rzutniki pisma, laptopy, wideo projektory.

Publiczne szkoły wyższe mają ugruntowaną pozycję na rynku edukacyjnym obejmującą wypracowaną markę, prestiż wśród studentów, niejednokrotnie długą historię, oraz wieloletnie osiągnięcia. Ich pozycję wzmacniają wysokie w stosunku do sektora niepublicznego dochody, liczba kierunków zamawianych, udział w sektorze badawczym i programach międzynarodowych. Największą przewagą uniwersytetów wobec sektora niepublicznego jest wspieranie wielostopniowego systemu studiów. Studia magisterskie są wciąż rzadkością wśród jednostek niepublicznych podobnie jak trzeci stopień.

Diagnoza czynników oraz barier rozwoju niepublicznych szkół regionu

W niniejszym rozdziale dotyczącym sektora niepublicznego pod uwagę wzięto następujące czynniki: sytuację społeczną, potencjał naukowy oraz finanse i infrastrukturę uczelni.

Pierwszym czynnikiem, który determinuje działalność uczelni niepublicznej są finanse. Trudno, aby szkoły prywatne konkurowały z publicznymi o studentów, jeżeli na starcie nie mają równych szans. Szkoły niepubliczne nie mają takich dotacji jak publiczne. Ich głównym dochodem jest chesne płacone przez studentów, dlatego by nie generować strat zwiększana jest liczba miejsc na danej uczelni.

W naszym regionie pod względem infrastruktury i dochodów z chesnego największa jest Wyższa Szkoła Gospodarki z siedzibą w Bydgoszczy. Ta uczelnia posiada również najwięcej filii (3). Na drugim miejscu można wyróżnić dwie uczelnie: Wyższą Szkołę Bankową w Toruniu (i jej filię w Bydgoszczy) oraz Kujawsko – Pomorską szkołę Wyższą w Bydgoszczy. Na trzecim miejscu plasują się szkoły z Włocławka: Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa oraz Toruńska Szkoła Wyższa.

Warunki, na jakich uczelnie niepubliczne mogą ubiegać się o środki z budżetu państwa określa rozporządzenie do ustawy - prawo o szkolnictwie wyższym. O dotacje będą mogły ubiegać się tylko jednostki, mające prawo do nadawania stopnia doktora. Jak podaje centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów obecnie istnieje w Polsce 11 takich uczelni (a w naszym województwie nie ma takiej uczelni). Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego,

motywuje takie działanie chęcią wsparcia tych najlepszych prywatnych uczelni i w ten sposób zmotywowania ich do dalszego działania na rzecz prężnego rozwoju.

Analizując mocne i słabe strony prywatnych szkół wyższych wydaje się, że mają tyle samo zalet, co wad. Szkoły prywatne nie są nadmiernie obciążone odgórną ingerencją w strukturę i działalność. Mogą się na przykład wyspecjalizować w dziedzinie, której żadna inna uczelnia nie oferuje i w ten sposób sprawić, by oferta danej uczelni była konkurencyjna.

Uczelnie niepubliczne z naszego regionu kształcą w zakresie dziedzin związanych z biznesem, zarządzaniem, ekonomią. Są to dziedziny względnie młode w naszym kraju z uwagi na inny ustrój państwowy panujący jeszcze przed 20 laty. Występuje duże zapotrzebowanie na fachowców z tej dziedziny. Uruchomienie placówki o takim profilu jest relatywnie tanie, ponieważ nie wymaga specjalistycznych laboratoriów czy też aparatury technicznej.

Jednak negatywne jest to, iż nadprodukcja kształcenia właśnie w tych dziedzinach przez uczelnie doprowadziła do tego, że wśród bezrobotnych z wyższym wykształceniem przeważają właśnie absolwenci tych specjalności. Nie ma wśród nich ani jednej politechniki czy uczelni medycznej, brakuje wydziałów biologii, chemii, fizyki. Wykształcenie w tych dziedzinach wymaga inwestycji, specjalistycznego sprzętu, laboratoriów i rzetelnej fachowej kadry. Bez takiego zaplecza nie zostanie się lekarzem lub choćby biologiem. Dlatego właśnie wśród studentów jest tylu humanistów.

Negatywne jest to, że młodzież kończąc te uczelnie ma słabo wykształcone umiejętności, takie jak: napisanie bez większych błędów prostego tekstu, logiczne myślenie, sprawne formułowanie wypowiedzi i rozwiązywanie problemów.

Zaletą szkół prywatnych jest fakt, że ściślej współpracują z otoczeniem, w jakim powstają, z władzami lokalnymi czy też różnego rodzaju instytucjami gospodarczymi. Często powstają w odpowiedzi na popyt, jaki zgłasza rynek na danym obszarze. Szkoły prywatne mogą sobie pozwolić na bardziej elastyczny dobór kadry dydaktycznej. Dzięki temu, że mogą oferować wyższe pensje niż uczelnie publiczne, mogą przyciągnąć do siebie wielu fachowców. Większa elastyczność stosunku pracy pozwala także na większą rotację w kadrach. Dlatego, kolejny analizowany czynnik to sytuacja społeczna uczelni.

Na podstawie danych zebranych z uczelni naszego regionu można stwierdzić, iż liczba studentów w ostatnich czterech latach malała. Największy spadek liczby studentów odnotowano w Wyższej Szkole Humanistyczno – Ekonomicznej we Włocławku (z liczby 4862 studentów w 2005r., nastąpiło zmniejszenie liczby studentów do 1437 w 2009r.) i Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu (z liczby 5800 studentów w 2005r., nastąpiło zmniejszenie do 4400 studentów 2009r.). Również w Wyższej Szkole Gospodarki odnotowano spadek liczby studentów (o 1587).

W mniejszych wyższych szkołach niepublicznych z naszego regionu sytuacja jest bardziej stabilna, ale również spadkowa pod względem liczby studentów (z dużą przewagą studentów niestacjonarnych nad stacjonarnymi) – tak jest we wszystkich analizowanych uczelniach, ale najbardziej to zjawisko nasila się w uczelniach małych: takich jak Toruńska Szkoła Wyższa, Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna we Włocławki i w Państwowej Wyższej szkole Zawodowej we Włocławku.

Pozytywne jest to, że w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej odnotowano odwrotne zjawisko, czyli wzrost liczby studentów (liczba studentów wzrosła z 2585 w 2005r.

do 4824 w 2009r.) . Świadczy to o rozwoju uczelni (tworzone są nowe kierunki studiów i tym samym zwiększany jest nabór studentów).

Młodzież studiująca w dziesięciu analizowanych uczelniach najczęściej pochodzi z dużych ośrodków miejskich, wyjątkiem jest tu Kujawsko - Pomorska Szkoła Wyższa i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku, gdzie ponad 40% studiującej tam młodzieży pochodzi z obszarów wiejskich. Ponadto połowa studentów ucząca się w Toruńskiej Szkole Wyższej pochodzi z małych miast i gmin.

Negatywne jest to, że wzrostem liczby uczelni w naszym regionie nie idzie w parze wzrost liczby wysoko wykwalifikowanej kadry naukowej. Ze względu na ograniczony zasób kadr, jak i czasem na ograniczone środki nie każda szkoła mogła pozyskać wykładowcę z tzw. „górnej półki”. Dla zapewnienia jakości kształcenia na poziomie wyższym dużym zagrożeniem jest wolniejsze tempo wzrostu liczby kadry akademickiej o najwyższych kwalifikacjach w stosunku do tempa wzrostu liczby studentów. Ogólnie we wszystkich analizowanych uczelniach odnotowano przewagę wykładowców zatrudnionych na drugim etacie nad wykładowcami pierwszo etatowymi. Ponadto zatrudniani są w pierwszej kolejności pracownicy samodzielni niezbędni do tzw. minimum kadrowego i co najmniej pięciu doktorów związanych z danym kierunkiem studiów (uwarunkowane jest to zaleceniami Państwowej Komisji Akredytacyjnej).

Pozytywnym jest to, iż zarówno kadra pierwszo etatowa jak i druga etatowa jest w wieku średnim, czyli w przedziale wiekowym od 45 do 65 roku życia.

Wskaźnikami rozwoju uczelni jest jej potencjał naukowy, czyli sytuacja kadrowa w (tym ilość samodzielnych pracowników naukowych), wyposażenie w środki dydaktyczne, udział w programach badawczych oraz ilość i rodzaj kierunków zamawianych.

Pozytywne jest to, iż najbardziej znane szkoły prywatne w Województwie Kujawsko – Pomorskim szybko się rozwijają i mają duże osiągnięcia naukowe. Można tu wymienić: WSG, KPSW i WSB. Kujawsko - Pomorska Szkoła Wyższa jako pierwsza w naszym regionie uruchomiła tzw. kierunek zamawiany – budownictwo, oraz ma największą ilość badań opracowywanych przez pracowników szkoły -104. Ponadto realizowane są dwa programy badawcze realizowane w skali kraju.

Mniejsze szkoły takie jak TSW, WHE we Włocławku i PWSZ we Włocławku również się dobrze rozwijają, jednakże nie mają kierunków zamawianych oraz mają mniejszą bazę naukowo – dydaktyczną (jedynie w PWSZ we Włocławku podejmowane są badania własne pracowników naukowych – 13). Podsumowując należy stwierdzić, iż szkoły publiczne mają już wypracowaną markę na rynku edukacyjnym. Nowe, młode szkoły z badanego regionu muszą o nią walczyć, co zmusza je do aktywnego działania.

Podsumowanie - ANALIZA SWOT¹¹

Rezultaty analizy SWOT dla uczelni niepublicznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego

<i>SILNE STRONY</i>	<i>SŁABE STRONY</i>
Wykwalifikowana i tania kadra – nauczyciele akademicy	Brak ogniw pośrednich między nauką a gospodarką
Mocne zaplecze naukowo badawcze (wiele uczelni wyższych, silne ośrodki naukowe)	Niedostatek ofert uczelni skierowanych do sektora biznesowego
Uruchamianie nowych kierunków studiów	Przewaga kierunków humanistycznych nad inżynierskimi
Ścisła współpraca z otoczeniem, w jakim	Przewaga pracowników drugo etatowych nad

¹¹ Nazwa Swot jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia). Analiza Swot jest efektywną metodą identyfikacji kategorii słabych i silnych stron oraz szans i zagrożeń. Przedmiotem analizy może być przedsiębiorstwo, inwestycja lub dowolna organizacja. Zastosowanie analizy Swot nie ma praktycznie ograniczeń, ponieważ można ją zaimplementować do dowolnego zdarzenia ze sfery działalności człowieka. Głównym celem analizy Swot jest określenie aktualnej i perspektywicznej pozycji przedmiotu analizy Swot oraz prognoza strategii postępowania. Zakres rodzajowy czynników, które mają wpływ na przedmiot analizy Swot jest bardzo szeroki. Z jednej strony są to czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, a z drugiej pozytywne i negatywne. Skuteczna ich identyfikacja jest podstawą analizy Swot. Przeprowadzając analizę trzeba dokonać diagnozy - określić silne i słabe strony firmy oraz prognozy – opisać szanse i zagrożenia. Mocne strony czyli atuty (czynniki wewnętrzne pozytywne) – to walory organizacji, które w sposób pozytywny wyróżniają ją w otoczeniu i spośród konkurencji. Słabe strony organizacji (czynniki wewnętrzne negatywne) – są konsekwencją ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. W efekcie analizy otrzymujemy cztery listy: silnych stron organizacji (które należy wzmacniać), słabych stron (które trzeba niwelować), szans (które należy wykorzystywać), oraz zagrożeń (których należy unikać). Zob. G. Gierszewska, M. Romanowska, „Analiza strategiczna przedsiębiorstwa”, PWE, Warszawa 1995

uczelnie powstają, z władzami lokalnymi czy też różnego rodzaju instytucjami gospodarczymi.	pierwszo etatowymi – barak własnej kadry naukowej
Uczelnie niepubliczne z naszego regionu kształcą w zakresie dziedzin związanych z biznesem, zarządzaniem, ekonomią.	Malejącą liczbą studentów – niż demograficzny
SZANSE	ZAGROŻENIA
Integracja środowiska naukowego i badawczego	Likwidacja uczelni – mała liczba studentów, nierentowność uczelni
Tworzenie wspólnych tematów pomiędzy sektorem naukowym a gospodarczym: granty, większa otwartość uczelni na taką współpracę	Mała liczba lub badań naukowych
Rosnąca liczba osób z wyższym wykształceniem	Niedostosowanie kierunków kształcenia do rynku zatrudnienia (negatywne jest to, iż nadprodukcja kształcenia w zakresie nauk humanistycznych przez uczelnie doprowadziła do tego, że wśród bezrobotnych z wyższym wykształceniem przeważają właśnie absolwenci tych specjalności.
Rosnąca liczba dochodów z czesne go studentów	Brak dotacji z budżetu państwa
Pozytywnym jest to, iż zarówno kadra pierwszo etatowa jak i druga etatowa jest w wieku średnim, czyli w przedziale	Wolniejsze tempo wzrostu liczby kadry akademickiej o najwyższych kwalifikacjach w stosunku do tempa wzrostu liczby

wiekowym od 45 do 65 roku życia.	studentów.
----------------------------------	------------

Źródło: opracowanie własne na podstawie modelu SWOT w: G. Gierszewska, M. Romanowska, „Analiza strategiczna przedsiębiorstwa”, PWE, Warszawa 1995.

Analiza porównawcza szkół wyższych na tle kraju

Dokonując analizy porównawczej szkół wyższych w Województwie Kujawsko Pomorskim wzięto pod uwagę wybrane dane z raportu Głównego Urzędu Statystycznego pt. „Szkoly Wyzsze i ich finanse w 2007r”, Wyd. GUS 2008 oraz rankingi szkół wyższych opublikowany przez „Rzeczpospolitą” i Perspektywy”.

Biorąc do porównań takie czynniki jak: sytuację społeczną i potencjał naukowy uczelni, pierwszym elementem, który można porównać na tle kraju to liczba studentów.

W 20 wyższych uczelniach i w 12 filiach w województwie kujawsko-pomorskim studiuje 83151 studentów.

Studenci szkół wyższych według województw w 2008 roku (Źródło Raportu Głównego Urzędu Statystycznego pt. „Szkoly Wyzsze i ich finanse w 2007 r”, Wyd. GUS 2008). W każdym województwie na 1000 mieszkańców przypada następująca liczba studentów:

Dolnośląskie – 169172, a na 1000 mieszkańców przypada – 56 studentów,

Kujawsko Pomorskie - 83 151 studentów, a na 1000 mieszkańców przypada – 40 studentów,

Lubelskie – 103530 ,a na 1000 mieszkańców przypada – 47 studentów,

Lubuskie – 29748, a na 1000 mieszkańców przypada – 30 studentów,

Łódzkie – 141747, a na 1000 mieszkańców przypada – 55 studentów,

Małopolskie – 207208, a na 1000 mieszkańców przypada – 64 studentów,

Mazowieckie – 364617 a na 1000 mieszkańców przypada – 70 studentów,

Opolskie - 37662 a na 1000 mieszkańców przypada – 28 studentów,

Podkarpackie -70041 a na 1000 mieszkańców przypada – 35 studentów,

Podlaskie – 53447 a na 1000 mieszkańców przypada – 44 studentów,

Pomorskie – 100157 a na 1000 mieszkańców przypada – 46 studentów,

Śląskie – 187877 a na 1000 mieszkańców przypada – 39 studentów,

Świętokrzyskie – 56690 a na 1000 mieszkańców przypada – 43 studentów,

Warmińsko Mazurskie – 55453 a na 1000 mieszkańców przypada – 38 studentów,

Wielkopolskie - 182212 a na 1000 mieszkańców przypada – 54 studentów,

Zachodnio Pomorskie – 80104 a na 1000 mieszkańców przypada – 48 studentów,

Biorąc pod uwagę liczbę nauczycieli akademickich przypadających na jednego studenta w roku akademickim 2008/09 w skali kraju, najkorzystniejsza sytuacja przedstawiała się w uczelniach publicznych (28 studentów przypadało na jednego nauczyciela). W uczelniach niepublicznych sytuacja była gorsza, ponieważ 70 studentów przypadało na jednego nauczyciela akademickiego. Lepsza sytuacja występowała w analizowanych uczelniach regionu (średnio 15 studentów przypadało na jednego nauczyciela w uczelniach publicznych i 32 w uczelniach niepublicznych).

Kolejny analizowany wskaźnik to liczba samodzielnych pracowników naukowych przypadająca na studenta w analizowanych 10 uczelniach. Na podstawie danych zebranych z uczelni publicznych można wyszczególnić następując liczby: UMK - 49 studentów na jednego samodzielnego pracownika naukowego, UKW- 94, UTP - 67, Akademia Muzyczna - 51, PWSZ we Włocławku – 88. Z kolei w uczelniach niepublicznych rozkład powyższego wskaźnik był następujący: WSB - 314 , TSW- 100, KPSW- 153, WSG - 77, WSHE - 48. Na tej podstawie można powiedzieć, iż spośród uczelni publicznych na pierwszym miejscu plasuje się UMK, a spośród uczelni niepublicznych WSHE w Włocławku.

Następny parametr, który można porównać to rankingi uczelni wyższych opracowane przez „Rzeczpospolitą” i Perspektywy 2009r. W rankingu brano pod uwagę takie czynniki jak: prestiż uczelni, siłę naukową, warunki studiowania oraz umiędzynarodowienie studiów w danej uczelni.

Analizując uczelnie akademickie magisterskie, najlepsze w kraju to: Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Warszawski i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Uczelnie z naszego regionu zajęły następujące miejsca: 10 – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 63- Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i 66 miejsce Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy w Bydgoszczy.

Z kolei najlepsze niepubliczne uczelnie magisterskie w kraju to: Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie i Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora w Pułtusku. Z naszego regionu analizowane szkoły wyższe znalazły się na następujących miejscach: 37- Wyższa Szkoła Humanistyczna – Ekonomiczna we Włocławku i 49 miejsce Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy (KPSW i WSB nie znalazły się w rankingu).

Niepubliczne szkoły licencjackie, które otrzymały największą liczbę punktów to: Wyższa Szkoła humanistyczno – Ekonomiczna w Zamościu, Wyższa Szkoła Handlowa w Krakowie i Puławska Szkoła Wyższa. Niestety żadna szkoła tego typu z naszego województwa nie znalazła się w tym rankingu. Ponadto, wśród szkół wyższych państwowych zawodowych – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku zajęła 17 miejsce w kraju.

Wnioski – analiza trendów rozwojowych szkolnictwa wyższego województwa kujawsko - pomorskiego

Analizie poddanych zostało 10 szkół wyższych województwa kujawsko – pomorskiego (5 publicznych i 5 niepublicznych): Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku, Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Toruńska Szkoła Wyższa, Kujawsko – Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy i Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna we Włocławku.

Sytuacja społeczna. W uczelniach województwa kujawsko – pomorskiego pracują głównie osoby między 24 – 45. rokiem życia. W przypadku pracowników pierwszo i drugo etatowych głównie zatrudniani są mężczyźni. Natomiast wśród innych pracowników są to kobiety. Pod względem zatrudnienia prym wiodą uczelnie publiczne – one zatrudniają najwięcej pracowników. Sytuacja ta ma miejsce, ponieważ to publiczne szkoły wyższe są bardziej rozwiniętymi pod względem strukturalnym ośrodkami akademickimi, oferują większą liczbę kierunków i przez to wymagają właściwego i rozszerzonego wsparcia ze strony administracyjnej.

W związku z niżem demograficznym szkoły wyższe przeżywają kryzys, pod względem liczby studentów. Próbują otwierać nowe kierunki, specjalności, aby stać się bardziej atrakcyjnymi na rynku edukacyjnym. Jednakże liczba studentów na uczelniach publicznych z roku na rok maleje. Za przykład może posłużyć Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, na którym w 2005 roku studiowało 37866 studentów, podczas gdy w

roku 2009 już tylko 31000. Podobnie na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i Uniwersytecie Technologiczno – Przyrodniczym w Bydgoszczy, jednakże nastąpił tu wzrost liczby studentów w 2009 roku w stosunku do roku poprzedniego. Jedyną uczelnią publiczną w regionie, która odczuwa w niewielkim stopniu wzrost liczby studentów jest Akademia Muzyczna w Bydgoszczy. Na uczelniach niepublicznych dominuje głównie tendencja zwykła. Ostatnie lata pokazały, że studenci bardzo interesują się kontynuacją nauki na w tego typu jednostkach szkolnictwa wyższego. Znaczny wzrost studentów w stosunku do 2005 roku widoczny był m. in. w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej. Zainteresowanie tą uczelnią można tłumaczyć tym, że wygrała ona konkurs MNiSW i sięgnęła po unijne pieniądze na wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni. Dzięki temu osoby, które rozpoczną naukę w roku akademickim 2009/2010 (studia stacjonarne i niestacjonarne) przez 3,5 roku będą miały możliwość kształcenia bezpłatnego. Rok 2009 to także otwarcie szeregu nowych specjalności: edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna z diagnozą pedagogiczną, wychowanie obronne (pedagogika), ekonomia menedżerska, komunikacja i public relations w biznesie, ekonomia transportu z logistyką (ekonomia), turystyka międzynarodowa (stosunki międzynarodowe).

Geograficzny obszar rekrutacji wśród publicznych szkół wyższych to głównie duże ośrodki miejskie. Odmienna sytuacja panuje wśród uczelni niepublicznych. Tu studenci często pochodzą z obszarów wiejskich czy małych miast i miasteczek. Tak jest na przykład w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej, gdzie studenci w prawie 45% pochodzą z obszarów wiejskich, a prawie 28% – z małych miast i miasteczek.

Potencjał naukowy. Lepsza sytuacja kadrowa jest w publicznych uczelniach. Wiąże się to głównie z potrzebą obsługi większej liczby studentów. Uczelnie niepubliczne posiadają również stosunkowo mało pracowników samodzielnych. W województwie kujawsko –

pomorskim największą liczbę pracowników posiada Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (pierwszo etatowych – 2046, drugo etatowych – 200, innych – 721).

Uniwersytet Mikołaja Kopernika może się również poszczycić nowoczesną bazą badawczą i najlepszym zapleczem naukowo – dydaktycznym. Uczelnia posiada 98 pracowni, a liczba woluminów w bibliotece sięga 2 055 000. Najślabszym zapleczem naukowo – dydaktycznym dysponuje Toruńska Szkoła Wyższa. Z drugiej strony wydaje się ono w pełni wystarczające na 900 studentów na dwóch kierunkach – administracja i stosunki międzynarodowe.

Wszystkie uczelnie województwa kujawsko – pomorskiego wydają się być podobnie zaopatrzone w środki dydaktyczne. Szkoły wyższe, zarówno publiczne jak i niepubliczne, dysponują projektorami multimedialnymi, kamerami, magnetowidami, DVD, radiomagnetofonami, rzutnikami pisma, laptopami i wideo projektorami.

Udział w międzynarodowych i krajowych programach badawczych, a także udział pracowników w badaniach własnych i na rzecz gospodarki to głównie zasługa publicznego szkolnictwa wyższego w województwie. Jednakże wielu pracowników Kujawsko – Pomorskiej Szkoły Wyższej uczestniczy w badaniach własnych. W przypadku udziału w międzynarodowych i krajowych programach badawczych najlepsze wyniki osiągnął Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (odpowiednio 29 i 140), jednakże to pracownicy Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w większej ilości udzielają się w badaniach własnych i badaniach na rzecz gospodarki (odpowiednio 285 i 191).

W szkołach wyższych województwa kujawsko – pomorskiego kształcenie na kierunkach zamawianych odbywa się w publicznych ośrodkach akademickich. Jedynie w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu studenci mogą kształcić się na logistyce, natomiast w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej – na budownictwie.

Finanse i infrastruktura. Najlepiej uposażoną uczelnią regionu kujawsko – pomorskiego jest Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, którego dochody osiągają poziom 424 280 500. Dochody publicznych szkół wyższych w województwie głównie są uzależnione o dotacji, które stanowią nawet 75% dochodów uczelni. W przypadku szkół niepublicznych, dochody uczelni to głównie czesne. Jednakże najwięcej dochodów z czesnego w województwie kujawsko – pomorskim osiągnął Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (50 291 200). Wysokie dochody z czesnego osiągnęła również Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy (32 044 480). Warto nadmienić, że trudno, aby szkoły prywatne konkurowały z publicznymi o studentów, jeżeli na starcie nie mają równych szans. Szkoły niepubliczne nie mają takich dotacji jak publiczne.

Wydatki uczelni są związane głównie z dydaktyką. Jednakże spore fundusze uczelnie przeznaczają również na inwestycje, m. in. rozbudowie ulega Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, dzięki czemu zwiększy się komfort prowadzenia zajęć i umożliwi wdrażanie dodatkowych profesjonalnych udogodnień dla studentów i pracowników uczelni.

Największym majątkiem, zarówno pod względem budynków, jak i terenów dysponuje Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Powyższa analiza ukazuje stopień rozwoju szkolnictwa wyższego w województwie kujawsko – pomorskim. Znaczną konkurencję dla publicznych uczelni tworzą niepubliczne szkoły wyższe. Jednakże niekwestionowanie najlepiej rozwiniętą jednostką szkolnictwa wyższego, zarówno pod względem sytuacji społecznej, zaplecza naukowego jak też finansów i infrastruktury, jest Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Sukcesu uczelni należy się doszukiwać w tym, że jest to Uniwersytet o najbogatszych tradycjach w regionie. Powstał on w 1945 roku korzystając z zasobów ludzkich Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Tamtejsza kadra tworzyła podwaliny pod uczelnię, która jest dziś jedną z najlepszym w

Polisce. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, w rankingu uczelni akademickich w 2009 r., przygotowanym przez Rzeczpospolitą i Perspektywy, uplasował się na 10. pozycji. Pozycję tej jednostki szkolnictwa wyższego kształtuje również wysoko wykwalifikowana kadra, która jest uznawana na całym świecie i bogate zaplecze naukowo – dydaktyczne. Uniwersytet Mikołaja Kopernika jest uczelnią atrakcyjną dla przyszłych studentów, ze względu na bogatą ofertę dydaktyczną realizowaną na 70 kierunkach 16 wydziałów. 44 kierunki zostały poddane ocenie Państwowej Komisji Akredytacyjnej. Otrzymały one pozytywne oceny, natomiast edukacja artystyczna i astronomia otrzymały ocenę wyróżniającą. W ramach uczelni utworzono też Krajowe Laboratorium Fizyki Atomowej, Molekularnej i Optycznej (FAMO), co umożliwi polskim fizykom prowadzenie badań na światowym poziomie. Częścią uniwersytetu są także dwa bydgoskie szpitale – Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr A. Jurasza oraz Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr J. Bizuela. Uniwersytet Mikołaja Kopernika był organizatorem 154 konferencji naukowych, z czego 59 było o charakterze międzynarodowym. Posiada on dwa razy więcej pracowników i studentów i osiąga ponad cztery razy większe dochody niż drugi w tych klasyfikacjach Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

W województwie kujawsko – pomorskim bardziej rozwinięte jest szkolnictwo wyższe publiczne. Szkoły wyższe niepubliczne nie posiadają ogniów łączących edukację z gospodarką, która jest tak istotna w dzisiejszych czasach i w kierunku której podąża współczesne szkolnictwo wyższe. Na uczelniach tych przeważają kierunki humanistyczne nad inżynierskimi a oferty są niedostatecznie skierowane do sektora biznesowego. Ponadto potencjał naukowy stanowią w nich pracownicy drugo etatowi. W przypadku poprawienia działalności szkół niepublicznych mogą one odnieść sukces na rynku edukacyjnym, ponieważ w związku z niżem demograficznym, mogą stać się nierentownymi i ulegać likwidacji.

W uczelniach publicznych dominują kierunki humanistyczne, choć nadprodukcja kształcenia w tej dziedzinie doprowadziła do tego, że wśród bezrobotnych z wyższym wykształceniem przeważają absolwenci tych kierunków. Podobne zjawisko zaobserwować można wśród uczelni sektora niepublicznego. W kontekście zmian zapowiadanych w projekcie nowej ustawy o szkolnictwie wyższym należałoby zwiększyć udział kierunków techniczno-rolniczych i medycznych w sektorze niepublicznym. Władze WSG i KPSW podjęły w tym kierunku pewne kroki. Są one jednak niewystarczające.

Słabą stroną uczelni publicznych jest mało elastyczny system doboru kadry naukowej. Tu przewagę zyskuje sektor niepubliczny, choć w powszechnej opinii mniejsza elastyczność stosunku pracy to również zmniejszona rotacja w szeregach kadrowych. Sektor publiczny dominuje pod względem udziału w badaniach własnych, międzynarodowych i na rzecz gospodarki. Szkoły niepubliczne ze względu na brak wielostopniowości nie dorównują pod względem kreowania nauki kujawsko-pomorskim uniwersytetom. Studia magisterskie są wciąż rzadkością wśród jednostek niepublicznych podobnie jak trzeci stopień. Trudno natomiast zarzucić szkołom prywatnym niedociągnięcia w zakresie sprzętu multimedialnego. Z reguły wszystkie sale dydaktyczne są doskonale zaopatrzone, choć wynika to częściowo z mniejszej liczby budynków.

Szkoły prywatne nie są nadmiernie obciążone odgórną ingerencją w strukturę i działalność. Mogą się na przykład wyspecjalizować się w dziedzinie, której żadna uczelnia publiczna nie oferuje. Ułatwia to budowanie przewagi konkurencyjnej. Uczelnie niepubliczne z naszego regionu kształcą w zakresie dziedzin związanych z biznesem, zarządzaniem, ekonomią.

W dłuższej perspektywie czasowej spowodowało to jednak nadprodukcję kształcenia w tych dziedzinach i doprowadziło do wzrostu bezrobocia strukturalnego wynikającego z

niedostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wśród bezrobotnych w z wyższym wykształceniem przeważają absolwenci tych humanistycznych kierunków i specjalności. Nie ma wśród sektora niepublicznego w regionie nich ani jednej politechniki czy uczelni medycznej.

Zaletą szkół prywatnych jest fakt, że ściślej współpracują z władzami lokalnymi czy też różnego rodzaju instytucjami gospodarczymi. Często powstają w odpowiedzi na popyt, jaki zgłasza rynek na danym obszarze. Szkoły prywatne mogą sobie pozwolić na bardziej elastyczny dobór kadry dydaktycznej.

Negatywne jest to, że wzrostem liczby uczelni w naszym regionie nie idzie w parze wzrost liczby wysoko wykwalifikowanej kadry naukowej. Dużym zagrożeniem dla sektora prywatnego jest wolniejsze tempo wzrostu liczby kadry akademickiej o najwyższych kwalifikacjach w stosunku do tempa wzrostu liczby studentów. Ogólnie we wszystkich analizowanych uczelniach niepublicznych odnotowano przewagę wykładowców zatrudnionych na drugim etacie nad wykładowcami pierwszo etatowymi. Pozytywnym jest to, iż zarówno kadra pierwszo etatowa jak i druga etatowa jest w wieku średnim, czyli w przedziale wiekowym od 45 do 65 roku życia.

Pozytywne jest to, iż najbardziej znane szkoły prywatne w Województwie Kujawsko – Pomorskim szybko się rozwijają. Np. Kujawsko - Pomorska Szkoła Wyższa jako pierwsza w naszym regionie uruchomiła tzw. kierunek zamawiany – budownictwo, oraz ma największą ilość badań opracowywanych przez pracowników szkoły -104. Mniejsze szkoły takie jak TSW, WHE we Włocławku i PWSZ we Włocławku również się dobrze rozwijają, jednakże nie mają kierunków zamawianych oraz mają mniejszą bazę naukowo – dydaktyczną. Podsumowując należy stwierdzić, iż szkoły publiczne mają już wypracowaną markę na rynku

edukacyjnym. Młode szkoły z regionu muszą o nią walczyć, co zmusza je do aktywnego działania.

W 20 wyższych uczelniach i w 12 filiach w naszym województwie studiuje 83151 studentów. Warto zwrócić uwagę na wskaźnik uwzględniający liczbę studentów przypadających na 1000 mieszkańców. Region kujawsko-pomorski reprezentuje średnią krajową z liczbą 40 studentów na 1000 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę liczbę nauczycieli akademickich przypadających na jednego studenta w roku akademickim 2008/09 w skali kraju, najkorzystniejsza sytuacja przedstawiała się w uczelniach publicznych (28 studentów przypadało na jednego nauczyciela). W uczelniach niepublicznych sytuacja była gorsza, ponieważ 70 studentów przypadało na jednego nauczyciela akademickiego. Lepsza sytuacja występowała w analizowanych uczelniach naszego regionu (średnio 15 studentów przypadało na jednego nauczyciela w uczelniach publicznych i 32 w uczelniach niepublicznych).

Kolejny analizowany wskaźnik to liczba samodzielnych pracowników naukowych przypadająca na studenta w analizowanych 10 uczelniach. Na podstawie danych zebranych z uczelni publicznych można wyszczególnić następujące liczby: UMK - 49 studentów na jednego samodzielnego pracownika naukowego, UKW- 94, UTP - 67, Akademia Muzyczna - 51, PWSZ we Włocławku – 88. Z kolei w uczelniach niepublicznych rozkład powyższego wskaźnik był następujący: WSB - 314 , TSW- 100, KPSW- 153, WSG - 77, WSHE - 48. Na tej podstawie można stwierdzić, że spośród uczelni publicznych na pierwszym miejscu plasuje się UMK, a spośród uczelni niepublicznych WSHE w Włocławku.

Następny parametr, który można porównać to rankingi uczelni wyższych opracowane przez „Rzeczpospolitą” i Perspektywy 2009r. W rankingu brano pod uwagę takie czynniki jak: prestiż uczelni, siłę naukową, warunki studiowania oraz umiędzynarodowienie studiów w danej uczelni.

Analizując uczelnie akademickie magisterskie, które znalazły się w rankingach szkół wyższych, najlepsze uczelnie z naszego regionu zajęły następujące miejsca: 10 – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 63- Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i 66 miejsce Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy w Bydgoszczy.

Z kolei najlepsze niepubliczne uczelnie magisterskie w regionie zajęły 37 miejsce- Wyższa Szkoła Humanistyczna – Ekonomiczna we Włocławku i 49 miejsce Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy (KPSW i WSB nie znalazły się w rankingu).

Rekomendacje:

Szkoły wyższe sektora publicznego ze względu na malejącą liczbę studentów powinny uelastyczyć kształcenie poprzez zwiększenie liczby specjalności i bardziej dynamicznie uruchamiać nowe kierunki studiów. Muszą przy tym także uwzględniać sytuację bezrobotnych absolwentów i dostosować się do potrzeb lokalnych rynków pracy. Sprzyjają temu korzystne warunki dochodowe uczelni tego sektora.

Uczelnie niepubliczne z badanego regionu powinny kształcić w zakresie dziedzin techniczno-rolniczych co wymaga specjalistycznych laboratoriów czy też aparatury technicznej. Niemniej przykład podejmowanych przez KPSW i WSG działań powinien zdopinguować pozostałe szkoły do działania.

Szkoły publiczne mogą też ściślej współpracować z otoczeniem, z władzami lokalnymi czy też różnego rodzaju instytucjami gospodarczymi. Kierunki przez nie oferowane niewystarczająco często powstają w odpowiedzi na popyt, jaki zgłasza rynek na danym obszarze. Warto pobudzić władze szkół publicznych do bardziej elastycznego doboru kadry dydaktycznej, tak jak to się dzieje w sektorze niepublicznym.

Dużym niedociągnięciem w organizacji studiów w szkołach niepublicznych jest praktycznie zupełny brak stopniowalności studiów. Władze tych uczelni powinny nastawić się na uruchamianie studiów magisterskich lub nawet doktoranckich. Przykładem może służyć Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora w Pułtusku. Powinny też szerszym frontem wejść w badania krajowe i międzynarodowe.

Słabości kadrowe szkół niepublicznych znakomicie ilustruje wskaźnik liczby nauczycieli akademickich przypadających na jednego studenta. Sytuacja w szkołach publicznych jest

dwukrotnie lepsza. Podobne konstatacje wynikają z analizy wskaźnika liczby samodzielnych pracowników naukowych przypadających na studenta. Uczelniom publicznym dorównują jedynie WSG i WSHE. Wszystkie szkoły powinny podjąć efektywne działania mające na celu poprawę swoich pozycji w rankingach.

Najlepsze w kraju wg. „Rzeczpospolitej i Perspektyw” uczelnie akademickie magisterskie pochodzące z badanego regionu zajęły miejsce 10 – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 63- Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i 66 miejsce Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy w Bydgoszczy. Podobna sytuacja dotyczy sektora niepublicznego. Sukcesem dla niektórych jest już znalezienie się w jakimkolwiek rankingu.

Być może najlepszą rekomendacją dla wszystkich szkół jest popularna w Europie Zachodniej i USA idea łączenia w aglomeracje akademickie. Tworzyłyby to dobrą atmosferę do współpracy regionalnego środowiska wykładowców jak też między sektorami publicznym i niepublicznym. Pewnym wyzwaniem dla środowiska akademickiego regionu byłoby utworzenie w dłuższej perspektywie czasowej dwóch lub trzech większych i scalonych kujawsko-pomorskich uniwersytetów reprezentujących dwa konkurujące sektory – publiczny i niepubliczny.

Streszczenie

Program Operacyjny Kapitał Ludzki jest jednym z programów operacyjnych służących realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 i obejmuje całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w Polsce. Program składa się z 10 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym. Program Operacyjny Kapitał Ludzki stanowi odpowiedź na wyzwania związane ze zwiększeniem inwestycji w kapitał ludzki, jakie stoją przed Województwem Kujawsko-Pomorskim w najbliższych latach. Jednym z etapów prowadzącym do tak określonych zadań jest aktywność Urzędu Marszałkowskiego podjęta w zakresie analizy sytuacji szkolnictwa wyższego.

Celem badania będącego przedmiotem realizowanego dzieła było poznanie potencjału rozwojowego szkolnictwa wyższego w województwie, zidentyfikowanie czynników oraz barier rozwoju szkół wyższych regionu, dokonanie analizy porównawczej szkół wyższych na tle kraju oraz dokonanie analizy trendów rozwojowych szkolnictwa wyższego województwa kujawsko-pomorskiego.

Analizie poddanych zostało 10 szkół wyższych województwa kujawsko – pomorskiego (5 publicznych i 5 niepublicznych): Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku, Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Toruńska Szkoła Wyższa, Kujawsko – Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy i Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna we Włocławku.

Sytuacja społeczna. Na uczelniach województwa kujawsko – pomorskiego pracują głównie osoby między 24 – 45. rokiem życia. W przypadku pracowników pierwszo i drugo etatowych głównie zatrudniani są mężczyźni. Natomiast wśród innych pracowników są to kobiety. Pod względem zatrudnienia prym wiodą uczelnie publiczne – one zatrudniają najwięcej pracowników.

Geograficzny obszar rekrutacji wśród publicznych szkół wyższych to głównie duże ośrodki miejskie. Odmienna sytuacja panuje wśród uczelni niepublicznych. Tu studenci często pochodzą z obszarów wiejskich czy małych miast i miasteczek.

Potencjał naukowy. Lepsza sytuacja kadrowa jest w publicznych uczelniach. Wiąże się to głównie z potrzebą obsługi większej liczby studentów. Uczelnie niepubliczne posiadają również stosunkowo mało pracowników samodzielnych. W województwie kujawsko – pomorskim największą liczbę pracowników posiada Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (pierwszo etatowych – 2046, drugo etatowych – 200, innych – 721).

Wszystkie uczelnie województwa kujawsko – pomorskiego wydają się być podobnie zaopatrzone w środki dydaktyczne. Udział w międzynarodowych i krajowych programach badawczych, a także udział pracowników w badaniach własnych i na rzecz gospodarki to głównie zasługa publicznego szkolnictwa wyższego w województwie. Jednakże wielu pracowników Kujawsko – Pomorskiej Szkoły Wyższej uczestniczy w badaniach własnych.

Finanse i infrastruktura. Najbogatszą uczelnią regionu kujawsko – pomorskiego jest Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, którego dochody osiągają poziom 424 280 500. Dochody publicznych szkół wyższych w województwie głównie są uzależnione o dotacji, które stanowią nawet 75% dochodów uczelni. W przypadku szkół niepublicznych, dochody uczelni to głównie czesne. Wydatki uczelni są związane głównie z dydaktyką. Jednakże spore fundusze uczelnie przeznaczały również na inwestycje.

Szkoły wyższe niepubliczne nie posiadają ogniw łączących edukację z gospodarką, która jest tak istotna w dzisiejszych czasach i w kierunku której podąża współczesne szkolnictwo wyższe. Na uczelniach tych przeważają kierunki humanistyczne nad inżynierskimi.

Słabą stroną uczelni publicznych jest mało elastyczny system doboru kadry naukowej. Tu przewagę zyskuje sektor niepubliczny, choć w powszechnej opinii mniejsza elastyczność stosunku pracy to również zmniejszona rotacja w szeregach kadrowych. Sektor publiczny dominuje pod względem udziału w badaniach własnych, międzynarodowych i na rzecz gospodarki. Szkoły niepubliczne ze względu na brak wielostopniowości nie dorównują pod względem kreowania nauki kujawsko-pomorskim uniwersytetom.

Pozytywne jest to, iż najbardziej znane szkoły prywatne w Województwie Kujawsko – Pomorskim szybko się rozwijają. Np. Kujawsko - Pomorska Szkoła Wyższa jako pierwsza w naszym regionie uruchomiła tzw. kierunek zamawiany – budownictwo.

Warto zwrócić uwagę na wskaźnik uwzględniający liczbę studentów przypadających na 1000 mieszkańców. Region kujawsko-pomorski reprezentuje średnią krajową z liczbą 40 studentów na 1000 mieszkańców.

W analizowanych uczelniach naszego regionu średnio 15 studentów przypadało na jednego nauczyciela w uczelniach publicznych i 32 w uczelniach niepublicznych.

Kolejny analizowany wskaźnik to liczba samodzielnych pracowników naukowych przypadająca na studenta. Na podstawie danych zebranych z uczelni publicznych można wyszczególnić następujące liczby: UMK - 49 studentów na jednego samodzielnego pracownika naukowego, UKW- 94, UTP - 67, Akademia Muzyczna - 51, PWSZ we Włocławku – 88. Z kolei w uczelniach niepublicznych rozkład powyższego wskaźnik był następujący: WSB - 314 , TSW- 100, KPSW- 153, WSG - 77, WSHE - 48. Na tej podstawie można stwierdzić, że spośród uczelni publicznych na pierwszym miejscu plasuje się UMK, a spośród uczelni niepublicznych WSHE w Włocławku.

Szkoły wyższe sektora publicznego ze względu na malejącą liczbę studentów powinny uelastyczyć kształcenie poprzez zwiększenie liczby specjalności i bardziej dynamicznie uruchamiać nowe kierunki studiów. Muszą przy tym także uwzględniać sytuację bezrobotnych absolwentów i dostosować się do potrzeb lokalnych rynków pracy. Sprzyjają temu korzystne warunki dochodowe uczelni tego sektora.

Uczelnie niepubliczne z badanego regionu powinny kształcić w zakresie dziedzin techniczno-rolniczych co wymaga specjalistycznych laboratoriów czy też aparatury technicznej.

Szkoły publiczne mogą też ściślej współpracować z otoczeniem, z władzami lokalnymi czy też różnego rodzaju instytucjami gospodarczymi. Kierunki przez nie oferowane niewystarczająco często powstają w odpowiedzi na popyt, jaki zgłasza rynek na danym obszarze. Warto pobudzić władze szkół publicznych do bardziej elastycznego doboru kadry dydaktycznej, tak jak to się dzieje w sektorze niepublicznym.

Dużym niedociągnięciem w organizacji studiów w szkołach niepublicznych jest praktycznie zupełny brak stopniowalności studiów. Władze tych uczelni powinny nastawić się na uruchamianie studiów magisterskich lub nawet doktoranckich.

Być może najlepszą rekomendacją dla wszystkich szkół jest popularna w Europie Zachodniej i USA idea łączenia w aglomeracje akademickie. Pewnym wyzwaniem dla środowiska akademickiego regionu byłoby utworzenie dwóch lub trzech scalonych kujawsko-pomorskich uniwersytetów reprezentujących dwa konkurujące sektory – publiczny i niepubliczny.

Summary

Power of state-controlled economy in the days of the Internet and high developed knowledge depends on human capital which means being organizational skilled, innovative and creative. Actually it depends on tertiary education and is implemented by the European Commission, which in 2007 took the decision to the Operational Programme Human Capital. It is one of the programmes devised to implement the National Strategic Reference Framework (NSRF) 2007-2013 and it covers the entire intervention of the European Social Fund (ESF). The approval of the programme confirms development of the main directions of the governmental employment policy. Pursuing the efficient development of human resources, the support under the programme will provide to the following areas: education, employment, social integration, development of the adaptation potential of employees and enterprises, as well as issues related to creation of efficient and effective public administration at all levels and to implementation of good governance principles. The main objectives of the programme include: increasing the employment rate and enhancing social cohesion, which can be attained through implementation of the popularization of education in the society at all educational levels with concurrent improvement of the quality of educational services and a stronger correlation between them and the needs of the knowledge economy.

This thorough examination identifies options for local government policy actions in the field of tertiary education. It is based upon extensive consultation and empirical evidence. This extended examination is presented as a supporting document to a forthcoming kujawy and pomorze strategy which will take into account the following assessment and go one step further to deliver the policy strategy for the next years.

This examination includes ten universities (5 from public and 5 from nonpublic sectors): Nicolaus Copernicus University in Torun, Kazimierz Wielki University in

Bydgoszcz, University of Technology and Life Sciences in Bydgoszcz, The Academy of Music in Bydgoszcz, The Higher Vocational State School in Włocławek, Torun School of Banking, Torun Higher School, Kujawy and Pomorze University in Bydgoszcz, The University of Economy in Bydgoszcz and University of Humanities and Economics in Włocławek.

Social situation. Generally at the universities work 24-45 years old persons. Male are majority in part of full-time and part-time employee. Whereas between the other employee - are women. In relation to the employment the best is public sector (universities engage the most workers). In connection to drop in the birth rate universities are going through student population crisis. However the amount of students in public universities is in the year by year decrease. Quantity of students is on the rise in The Academy of Music in Bydgoszcz only. In 2005 the same situation was in Kujawy and Pomorze University in Bydgoszcz, but not today.

The geographic border of student enrollment. Most of students in kujawsko-pomorskie public universities are coming from the biggest cities of region. On the contrary, in non public universities study small town and rural population.

Scientific potential. The best situation is in the public universities. They engage the most employee due to the biggest student population in comparison to non public sector (relatively: Nicolaus Copernicus University in Torun – full time employee: 2046). Comparatively non public universities engage insufficient amount of postdoctoral degree lecturers.

Equipment. All of the kujawsko-pomorskie public universities are well equipped with multimedia resources. Public as well as non public universities administer: slide and cine projectors, video cameras, recorders, dvd players, radio-cassette players, presentation boards and notebooks etc. They also use the amplifying systems installed in conference rooms.

Researches. Regional public universities outstand among others in international, national researches and individual grants category. The same applies to researches for economy category. It's worth mentioning that Kujawy and Pomorze University in Bydgoszcz, The University of Economy in Bydgoszcz as non public sector attempt to reverse this unprofitable trend.

Departmental majors. Majors ordered by Ministry of Science and Higher Education are commonly set up in public universities as Nicolaus Copernicus University in Torun, Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, University of Technology and Life Sciences in Bydgoszcz. As regards non public sector, Torun School of Banking (logistics) and Kujawy and Pomorze University in Bydgoszcz (civil engineering) took merely care to apply for this form of student learning.

Finances and infrastructure. The most profitable university in region is Nicolaus Copernicus University in Torun (revenue: 424 280 500). Kujawsko-pomorskie public universities' revenue especially depends on budget grants (75% of revenue). On the contrary, 90% of revenue in the non public sector includes tuition fee. Universities from both sectors cover didactics and capital expenses. Nicolaus Copernicus University in Torun participate in the biggest fixed assets (buildings and areas). Universities from kujawsko-pomorskie region participate in Rzeczpospolita and Perspektywy Public and Non Public Academic Ranking 2009. In public sector category participate: Nicolaus Copernicus University in Torun (10), Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz (63) and University of Technology and Life Sciences in Bydgoszcz (66). In non public sector category participate: University of Humanities and Economics in Włocławek (37) and University of Economy in Bydgoszcz (49).

Public universities lead the way in kujawsko-pomorskie region. It is due to scientific potential, researches, majors, finances and infrastructure. Non public universities don't bear comparison with public sector because of didactic orientation (only first cycle, bachelor degree), lack of connections between industry and education. It is characteristic for non public sector that predominate faculties of arts.

Załącznik: Treść listów elektronicznych i pocztowych przesłanych do prorektorów z prośbą o udostępnienie danych

„W związku z przystąpieniem Urzędu Marszałkowskiego do projektu systemowego pod nazwą „Regionalny Ośrodek Rozwoju Innowacyjności i Społeczeństwa informacyjnego”, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (działanie 8.2.2.) i utworzeniem zespołu badawczego prosimy o pomoc i udostępnienie danych dotyczących Państwa Uczelni. Są one zawarte w załączonej tabeli. Członkowie zespołu osobiście odbiorą wyżej wymienione dane we wskazanym przez Państwa miejscu w terminie od 8.09-25.09.2009 lub prosimy o odesłanie informacji drogą elektroniczną.